

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26/I, telefon 170. Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 65-KB-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

Okrajni ljudski odbor je sprejel družbeni plan in proračun za l. 1957

TEMELJITO KOT ŠE NIKOLI

Okrajni ljudski odbor Koper je na svojem zasedanju minuli teden razpravil in sprejel družbeni plan in proračun koprškega okraja za leto 1957. Prvi v Sloveniji in prej-kone tudi v vsej državi! In prav je tako — saj je s tem časovno tako pogojeno, da bodo volivci na terenu zdaj imeli dovolj časa za teme-

Tovariš Kajtmir je predvsem poudaril dejstvo, ki so ga že pred njim izrazili tudi drugi odborniki, da je namreč družbeni plan za leto 1957 res temeljito in vestno pripravljeno, in je zato izrazil priznanje in pohvalo okrajnemu Zavodu za plan za njegovo skrbno, solidno in požrtvovalno delo.

zorile kolektive, da v podjetju ni vse prav, lani pa so te analize take primere mnogokrat že v kali preprečile.

»Obenem pa imajo te analize še eno in zelo pomembno funkcijo. Ko jih namreč okrajni in občinski ljudski odbori razpravljajo z vodilnimi gospodarskimi kadri, ko jih na raznih konferencah obravnavajo s prizadetimi kolektivi, z delavskimi sveti in upravnimi odbori, pomeni to veliko šolo gospodarjenja, pomeni stalno usposabljanje naših delavskih svetov in upravnih odborov, da ti tako dejansko postanejo upravljalci naših gospodarskih organizacij,« je dejal tov. Jakopič.

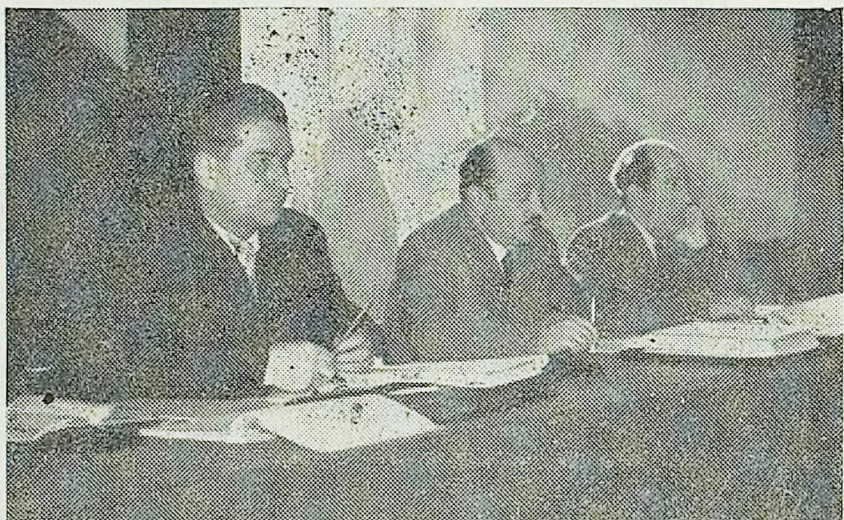
Nato je še govoril o ugodnih pogojih za izpolnitev letošnjega plana, posebej v industriji glede na dejstvo, da letos ni resnejših izpadov električne energije, da bodo šli delovni kolektivi na normiranje del in na analitično oceno delovnih mest, s čimer bodo prav gotovo odkrite še pomembne rezerve, da se predvideva v zveznem merilu izboljšanje sistema nagrajevanja, —

»potem mislim, da danes lahko rečemo, da ne gre — to naj bo naša osnovna parola — za doseganje plana, ampak za njegovo preseganje! S tem bomo najbolj konstruktivno izvajali družbeni plan za leto 1957 in tudi v največji meri doprinesli k splošnim jugoslovanskim prizadevanjem za izboljšanje standarda delovnega človeka in za stabilizacijo trga.«

Tovariš Kajtmir je še ugotovil ugodne vidike za kmetijstvo, povedal nekaj o prometu, trgovini in gostinstvu, nato pa je zaključil:

Mislim, da je vsa ta razprava okrog zveznega, republiškega ter okrajnega plana — in zdi se mi, da bo tako tudi pri naših občinah! — v polni meri izpolnila pričakovanja, da bodo razprave kar najbolj široke tudi navzdol in da bo to dober mobilizacijski prijem, po katerem bodo občine prav gotovo lahko prišle do dohodkov in bodo tako lahko rešile še vrsto problemov, ki jih imajo, kajti občine so se v našem komunalnem sistemu že znašle, znajo gospodariti in dobro rešujejo svoje probleme.«

Podrobneje o okrajnem družbenem planu in proračunu za letošnje leto preberite na 5. strani današnje številke našega lista.

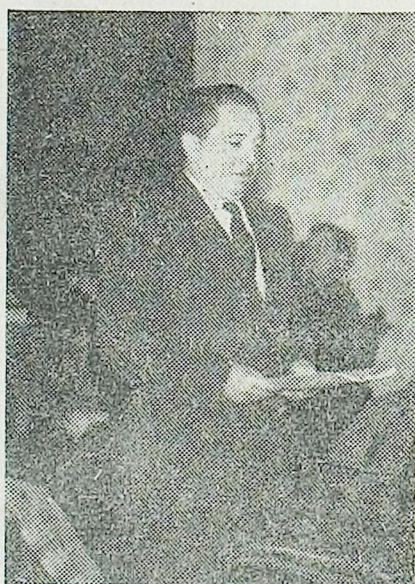
Zasedanje OLO je vodil predsednik Albin Duje (v sredi). Levo in desno podpredsednika OLO Franc Klobučar in Nerino Gobbo

lito razpravo in oceno občinskih družbenih planov. Le taka, široka mobilizacija vseh volivcev bo tudi lahko zagotovila predloženim občinskim družbenim planom in proračunom maksimalno podporo ter pomoč vsakega posameznega državljanca za njegovo dosledno izpolnjevanje, za odkrivanje vseh rezerv, za maksimalno izrabo vseh razpoložljivih sredstev in možnosti. Zasedanje OLO Koper je trajalo dva dni: v četrtek in petek minuli

»Po mojem mnenju,« je nadaljeval tovariš Kajtmir, »je družbeni plan za leto 1957 spet velik korak naprej v našem gospodarjenju. Dejansko je to temeljita kompleksna analiza gospodarskih možnosti v našem okraju, saj so izrabljene gotove rezerve do skrajnosti. Čeprav vemo, da jih je še veliko ostalo, ki pa jih bodo morale poiskati občine — te pa jih bodo prav na osnovi teh analiz lahko ugotovile.

Čeprav je bil tako rekoč šele komaj sprejet republiški družbeni plan, danes že sprejemamo naš okrajni plan. Hotel bi opozoriti, da to ni slučaj. Težnja našega okrajnega ljudskega odbora je bila, da forsira družbeni plan, tako da občine in podjetja čimprej postavimo pred jasne naloge in da se ne bi več ponovilo to, kar se je dogajalo prejšnje leto, da smo namreč plan sprejemali s polletno zamudo in smo prav zaradi tega prišli v kritično situacijo. Sli smo takoj na razpravo o samem družbenem planu z namenom, da občine lahko pravočasno pripravijo gradivo za razpravo s kolektivi in na zborih volivcev. Na ta način bomo uspeli, da bodo naši kolektivi in naše gospodarske organizacije na sploh skozi razpravo čimprej razumele naloge, ki so pred nami, in se kar najbolj skrbno odločili in pripravili na izvajanje letošnjega družbenega plana.

V nadaljevanju je tovariš Kajtmir predlagal, naj bi OLO sprejel priporočilo občinam, podjetjem in drugim gospodarskim organizacijam, naj bi tudi letos delali trimesečne analize o izvajanju družbenega plana. Rano sprejetje okrajnega družbenega plana bo letos omogočilo, da bomo take analize lahko napravili že za prvo tromesečje. Te analize so zlasti pomembne zato, ker omogočajo preventivno obliko dela in opozarjajo kolektive na vse pomanjkljivosti in neskladnosti v proizvodnji ter na sploh v podjetju. S takimi analizami preprečujemo tudi gospodarsko škodo, saj je bilo lani v mnogih primerih zahvaliti prav tem analizam, da so kolektivi pravočasno odstranili vse pomanjkljivosti. Včasih se je zgodilo, da so šele 80 ali celo 60 odstotne plače opo-

Tovariš Albert Jakopič-Kajtmir med razpravo

teden. Na skupnem zasedanju pod predsedstvom predsednika OLO Albina Dujca je načelne smernice novega družbenega plana koprškega okraja obrazložil podpredsednik OLO Franc Klobučar, proračun je tolmačil predsednik okrajnega sveta za družbeni plan in finance Lojze Lesjak. Po poročilih ustreznih odborniških komisij se je nato razvila obširna in izčrpna razprava, v kateri so odborniki posegli prav na vsa področja družbenega življenja. Drugi dan zasedanja, v petek, je prvi povzel besedo ljudski odbornik, predsednik okrajnega odbora SZDL Albert Jakopič-Kajtmir. Iz njegovega izvajanja posnemamo v naslednjem nekaj najvažnejših misli.

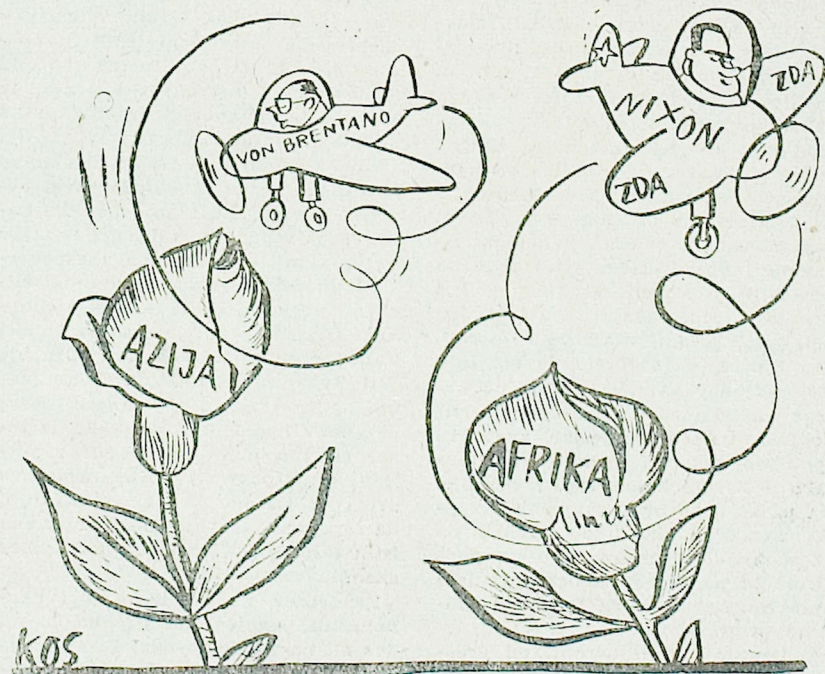
Ob 8. marcu - mednarodnem dnevu žena

Prekratka doba je še, da bi lahko povsem presodili, kakšno ogromno spremembo je prinesla naša Revolucija v življenje jugoslovanskih žena, ki so se v tem veličastnem boju osvobodile tudi osebnih okovov in postale enakopravne graditeljice življenja. Mnoge žene so danes na najodgovornejših položajih v naši družbi.

Ob letošnjem mednarodnem prazniku žena — 8. marcu — le želimo, da bi se v boju dosežena enakopravnost žene z možem v naši družbi še utrdila, po drugi strani pa tudi, da bi tudi žene drugod po svetu dosegle prav tako ravnopraven položaj v družbi in se rešile konservativnih spon, ki jih v škodo napredka držijo v podrejenem položaju.

Borbene in delovne izkušnje naših svobodnih žena so tudi zanje stopnica do praga, čez katerega že stopa novi čas.

METULJEM DIŠIJO POPKI Nova črna republika

V mestu Akri so sredi tedna slovesno razglasili novo črnsko afriško republiko Gano. Nastala je iz dosedanje britanske kolonije Zlata obala. Za Liberijo je to že druga samostojna črnska republika na afriškem kontinentu.

Nastanek republike Gane je zgodovinsko pomemben dogodek za črni kontinent, kjer je le devet samostojnih držav, ogromni večini temnopoltih ljudstev (zlasti v Južni Afriki) pa še vedno vlada peščica belcev. Da si je gansko ljudstvo v razmeroma kratkem času in po mirni poti priborilo svojo samostojnost, se ima zahvaliti predvsem svoji nacionalistični stranki in politični zrelosti njenih voditeljev. Le-ti so namreč spoznali, da je trenutno najboljša pot vključiti se v britansko skupnost narodov kot samostojna država, medtem ko so Britanci uvideli, da je bolje pristati na samostojnost te države, kakor pa tvegati krvave spopade in dokončno izgubiti naklonjenost ljudstva.

Sprejem DO SVETU

V KRATKEM ZAČETEK POGAJANJ O CIPRU

Grški zunanji minister Averoff je po vrnitvi iz New Yorka v domovino izjavil, da je Grčija v razpravi o ciprskem vprašanju v Glavni skupščini zmagala in da je zdaj boj za Ciper prišel v odločilno fazo. Poudaril je pomen sprejete indijske resolucije, ki priporoča mirno ureditev ciprskega vprašanja z razgovori med Grčijo, Turčijo in Veliko Britanijo.

Vse kaže, da smo blizu začetka razgovorov med zainteresiranimi državami. S pripravami so začeli tudi v Londonu, kjer se zlasti opozicija zavzema, da bi brž ko mogoče izpustili Makariosa in ga povabili v London na razgovore.

ZASEBNA PODJETJA NA POLJSKEM

Član Politbiroja CK ZDPP Stefan Jendrichowski je te dni izjavil, da koristi poljskega gospodarstva terjajo, da se poslovanje majhnih zasebnih industrijskih podjetij ne le prilagodi potrebam trga, marveč tudi vskladi z dejavnostjo socialističnega sektorja poljske industrije. Ta podjetja morajo koristiti narodnemu gospodarstvu, njihova dejavnost pa sloneti na načelu koncesij.

Jendrichowski je nadalje dejal, da so nastale v zasebni industriji na Poljskem v zadnjih sedmih letih precejšnje spremembe. Medtem ko je bilo leta 1947 na Poljskem 17.000 zasebnih podjetij z nad 140.000 delavci, jih je bilo lani le še 1200 s 6000 delavci.

GOSPODARSKA POGAJANJA MED VARŠAVO IN WASHINGTONOM

V ZDA se muči te dni poljska gospodarska delegacija, ki se pogaja o razširitvi gospodarskih sti-

Vnebojvestah

NEW YORK: Ameriško ministvo mornarice je podpisalo pogodbo o konstrukciji prve letalonosilke in petih podmornic na atomski pogon.

MOSKVA: Te dni je bil podpisan trgovinski sporazum med ZSSR in Romunijo, na osnovi katerega bo letos Sovjetska zveza izvozila v Romunijo bombaž, koks, barvaste kovine, industrijsko opremo in poljedeljske stroje, Romunija pa v SZ naftine proizvode, ribiške ladje in gradbeni material.

LONDON: Britanska vlada je sklenila z Izvožno-uvozno banko v Washingtonu sporazum o najetju kredita v višini 500 milijonov dolarjev. S tem posojilom bodo povečali dolarske in zlate rezerve Velike Britanije.

KAIRO: Egiptovska vlada pripravlja načrte za desetletni gospodarski razvoj Egipta. Menijo, da bi se v desetih letih povečal narodni dohodek od 900 milijonov na milijardo 500 milijonov egiptovskih funtov, dohodek prebivalca pa od 29 na 52 funtov na leto. Za finansiranje desetletnega gospodarskega načrta bodo uporabili prihranke zasebnikov in sredstva egiptovskih bank in zavarovalnih družb.

BONN: Obrambno ministvo Zahodne Nemčije je naročilo v ZDA, Veliki Britaniji in Franciji 7 fregat, 1 podmornico, 11 minolovcev in 2 torpedne čolne. Zahodnonemška mornarica je doslej imela le minolovce in torpedne čolne.

LONDON: Britanska in zahodnonemška vlada sta se sporazumeli, da bo slednja plačala v »določenem razdobju« 50 milijonov funtov za vzdrževanje britanskih čet v okviru NATO, ki so na zahodnonemškem ozemlju. Razen tega so Nemci privolili podpisati tudi tiste finančne sporazume, ki bi olajšali težave britanske plačilne bilance.

PARIZ: Pariška policija je zaplenila vse izvide nedeljske številke »Humanite«, glasila francoske komunistične partije, ker je v tej številki pisal, da francoske oblasti grdo ravnajo z alžirskimi ujetniki.

NIKOZIJA: Vojaško sodišče v Nikoziji je prejšnji teden obsodilo na smrt tri grške mladince s Cipra, ker so jih zalotili pri nošenju orožja in streliva.

Ureja uredniški odbor. — Glavni urednik Stane Skrabar. — Odgovorni urednik Rastko Bradarčič. — Za tisk odgovarja Franc Zdešar.

kov med obema državama. Čeprav gre šele za prvo fazo na poti k ureditvi trgovinske menjave blaga in raznih finančnih zadev, so vendar na obeh straneh optimistično razpoloženi glede končnih rezultatov.

Poljska bi rada razširila svoje gospodarske stike z ZDA predvsem zaradi tega, ker je prepričana, da ji lahko ta dežela dobavi blago ob ugodnih plačilnih pogojih. Razumljivo pa je, da je tudi Amerika zainteresirana za nova tržišča v Vzhodni Evropi. Če bo prišlo do sporazumov na enakopravni podlagi in brez nekkih pogojev, ki bi posegali v neodvisnost poljske politike, potem je treba tak sporazum vsekakor pozdraviti.

SUEŠKI KANAL BODO ODPRLI ČEZ PET TEDNOV

Egiptovski strokovnjaki, ki delajo pri čiščenju Sueškega prekopa, menijo, da bo prekop usposobljen za redno plovbo čez pet tednov. Zadnja ovira, ki jo morajo odstraniti, je potopljena ladja »Edgar Bonnet«. Za njeno dviganje bodo potrebovali 10 dni, razen tega pa morajo dokončati nekatera manjša očiščevalna dela.

ŠE VEDNO NEMIRI V INDOEZIJI

Iz Djakarta poročajo, da je položaj v vzhodnem delu Indonezije še vedno zapleten. Na Celebesu so izbruhnili novi nemiri. Uporniki zahtevajo med drugim, naj bi dali otoku avtonomijo, hkrati pa nasprotujejo političnim koncepcijam predsednika Sukarna, ki želi vključiti v vlado tudi komuniste.

NOVA POLITIKA V ALŽIRU?

Pred odhodom iz Kanade v domovino je predsednik francoske vlade Mollet izjavil po televiziji, da Francija ne zahteva brezpogojne predaje alžirskih upornikov. Zatrnil je, da se je vlada pripravljena razgovarjati z voditelji nacionalističnega gibanja in z njimi proučiti pogoje za ustavitev sovražnosti. Po njegovem mnenju naj bi poravnali alžirski spor v treh etapah: ustavitev sovražnosti, razpis svobodnih volitev in pogajanja, na katerih bi se dogovorili o prihodnjih francosko-alžirskih odnosih.

Vprašanje pa je seveda, ali misli Mollet resno, ali pa gre le za taktično potezo, ki naj bi zavrla vedno bolj srdito uporniško ofenzivo v Alžiru. Zelo verjetno pa je njegova izjava tudi v zvezi z vedno večjim ameriškim nezadovoljstvom.

Izrael je pripravljen na umik

TODA S POGOJI, KI KAŽEJO NA NOV ZAPLET

Vse kaže, da kriza okrog izraelskega umika iz Gaze in Akabskega zaliva še ni dosegla svojega vrhunca. Vsi tisti, ki so mislili, da je z izjavo predsednika izraelske vlade Ben Guriona o umiku izraelskih čet zadeva rešena, so se zelo ušeli. Izrael je namreč postavil take pogoje, za katere so nekateri mislili, da sploh ne bodo več prišli na dnevni red Glavne skupščine, hkrati pa se je tudi izognil napovedi datuma umika. Prav zaradi tega bo morala Glavna skupščina najprej ugotoviti, če Izrael sploh resno misli na takojšen umik. Če bo odgovor negativen, bodo azijsko-afriške delegacije takoj predlagale sankcije in položaj bo spet takšen, kakršen je bil pred tednom dni. V primeru pozitivnega odgovora pa bo treba rešiti vrsto zapletenih vprašanj o vlogi in funkciji mednarodnih sil, ki naj bi po umiku Izraela zasedle področje Gaze ter Akabskega zaliva.

To vprašanje je pravzaprav najbolj kočljivo. Izrael namreč zahteva, naj bi mednarodne čete dobile položaj zasedbenih čet in ostale na področju Gaze in Akabe stalno ali pa tako dolgo, dokler ne bi dokončno rešili vprašanje izraelsko-egiptovske državne meje. Temu predlogu pa se bo seveda Egipt odločno uprl, kajti pogodba o izraelsko-egiptovskem premiru iz leta 1949 jasno določa, da ima pravico nad upravljanjem Gaze le Egipt. Mimo tega dejstva ne bo mogla iti tudi OZN, kajti njene sile so prišle na to področje, da napravijo konec trojni suezski pustolovščini, ne da bi posredovale v škodo napadenega. S tem pa izraelski pogoji še niso v celoti izčrpani, kajti Izrael

namerava razen tega zahtevati od zahodnih držav jasnejše izjave glede zagotovil za ureditev spornih vprašanj z Egiptom, ki bodo tudi po umiku še ostala nerešena. Zagrozil pa je tudi z uporabo 51. člena ustanovne listine OZN, kar pa praktično pomeni, da bo v primeru novih egiptovskih napadov odgovoril s protinapadom.

V prejšnji številki smo napisali, da je težko reči, kdaj in kakšno pot bodo našli iz začaranega kroga. Tri struje so namreč, ki se s skrajnimi naporji bore za zmago svojih stališč: OZN, ki bi izgubila vso veljavo, če bi popustila napadalcem, Egipt in arabske države, ki se bore za svojo samostojnost, in končno Izrael, za katerega je vprašanje Gaze in Akabskega zaliva življenjskega pomena. Stališča so preveč različna, da bi mogli upati na takojšnji in dokončni sporazum. Toda če bi se odločili na postopno in razumno rešitev, bi se marsikatero nasprotje dalo iz-

gladiti. Do te poti pa bodo prišli lahko samo v tem primeru, če bo Izrael spoštoval sklep Glavne skupščine o brezpogojnem umiku in tudi pozneje iskal podporo pri reševanju spornih vprašanj z arabskimi državami pri isti organizaciji.

Brez dvoma je, da Izrael ne bi toliko časa vlek za nos vsega sveta, če ne bi imel zakulisne podpore nekaterih zahodnih držav, posebno pa Anglije in Francije. Ti dve državi pa pritiskata tudi na ZDA, ki se morajo v svoji notranji politiki boriti z močno strujo zagovornikov Izraela. Toda zakulisna igra Velike Britanije in Francije je danes precej jasna: ker se jim ni posrežilo z oboroženim napadom zaščititi svojih političnih, gospodarskih in strateških interesov na Srednjem vzhodu (zlasti kar zadeva Sueški prekop in nafto), hočejo doseči zdaj po ovinkih z izraelsko trgovlavo. Toda to je nevarna igra, iz katere so lani jeseni že poegnili precej kratek konec.

NOVICE S TRŽAŠKEGA

Prejšnji teden je tudi dolinski občinski svet razpravljal in odobril občinski proračun za leto 1957, ki predvideva skupno 72.993.472 lir stroškov, dohodkov pa 27.431.017 lir. Primanjkljaj, ki znaša 45.562.455 lir, bodo morali kriti z državnim prispevkom, v kolikor bodo glede tega določile višje oblasti v Trstu, namreč prefektura. V Trstu običajno črtajo razne postavke občinskih proračunov in dodelijo manjši prispevek kot je označen v proračunu. Podoželske občine, ki so vse pasivne, pa se bojijo, da se bodo

v prihodnjih letih državni prispevek za kritje njihovih primanjkljajev zelo skrčili. Tako so jim namreč že »obljubili« na vladnem generalnem komisariatu.

Dolinska občina bo imela letos največji dohodek od trošarinskega davka ter občinskih davkov in pristojbin v skupnem znesku 22.377.915 lir. Med največje izdatke pa spadajo stroški za javno razsvetljavo (približno 4 milijone lir), za plače in soc. zavarovanje občinskih uslužbencev (približno 12 mil. lir), za kritje primanjkljaja obč. vodstva (3,8 mil. lir), za tehnični urad (3,6 mil. lir) in za napeljavno telefona v Prebeneg (1,8 mil. lir).

Kakor je razvidno, ima dolinska občina, kot vse ostale podoželske občine na Tržaškem, največ dohodkov od trošarine (užitinski davek) in občinskih davkov in pristojbin, ker nima nobene industrije in večjih trgovskih obratov. Kmetijstvo je revno in polagoma nazaduje, ker mladina zapušča zemljo, brezposelnost pa je zelo občutna, saj je v občini, ki šteje nekaj nad 5000 prebivalcev, kar 400 brezposelnih.

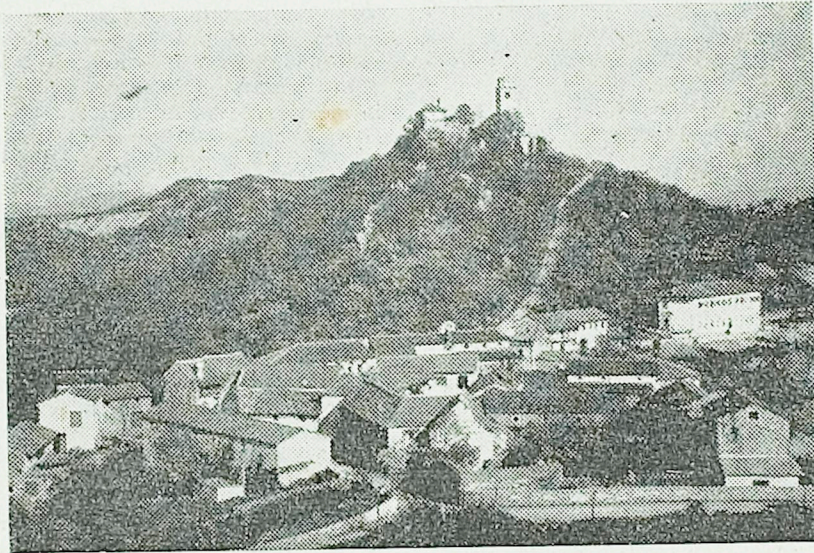
V dolinsko občino, ki meri 33 kv. km, spadajo vasi: Dolina, Mačkovo, Prebeneg, Kroglice, Boljunec, Domje, Ricmanje, Boršt, Botač, Jezero, Draga, Pesek in Gročana.

Ladjedelnica Sv. Roka v Miljah, ki je ena izmed najstarejših na Tržaškem in ima stare tradicije, je že več časa brez naročil. Precej delavcev so že odpustili z dela, drugi pa dobivajo nižje prejemke. Delavci, pa tudi občani, so zaradi tega zelo zaskrbljeni in očitajo višjim oblastem ter glavnemu vodstvu ladjedelnice CRDA, da se za potrebe te ladjedelnice sploh ne zmenijo, čeprav so glede tega že večkrat nastopili na merodajnem mestu tako občinska uprava, kot občinski svet in sindikalne organizacije. Zveza kovinarjev FION je prejšnji teden ponovno javno opozorila oblast na resne razmere in posledice, ki bi lahko nastale, če to vprašanje ne bo v kratkem ugodno rešeno z dodelitvijo novih naročil ladjedelnici.

Tovarne Kraftmetal, ki je kakor razne druge tovarne v Industrijskem pristanišču v Trstu šla pred kratkim v stečaj in je zdaj na prodajo za 230 mil. lir, noče nihče kupiti.

Nove tovarne in podjetja v Industrijskem pristanišču, kjer bi se morala razviti močna industrija, imajo sploh smolo in jih je v zadnjih dveh, treh letih že več propadlo. Zadnji v tej vrsti sta »Kraftmetal« in »Tržaške steklatne«.

V petek in soboto je bila tudi v Trstu, kot po vsej Italiji, dvodnevna protestna stavka uslužbencev in delavcev pošte, brzojava in telefona.

Vas Col v občini Repentabor pri Trstu

ZUNANJE POLITIČNI KOMENTAR JUGOPRESA

Skupno in svobodno evropsko tržišče

Po dolgotrajnih predhodnih razgovorih so predsedniki šestih zahodnoevropskih držav: Francije, Italije, Zahodne Nemčije, Belgije, Holandske in Luksemburga, odstranili glavna nesoglasja okrog uresničitve zamisli o skupnem evropskem tržišču. Sodijo, da so našli način, kako bi pet zahodnoevropskih držav v okviru skupnega evropskega tržišča zaščitilo svoja gospodarstva pred močno konkurenco zahodnonemške industrije, ki uveljavlja v Zahodni Evropi svoj hegemonistični položaj. Zahodnonemškemu industrijskemu potencialu so postavili na evropskem tržišču kot protitež proizvodnjo francoskih in belgijskih kolonij v Afriki. To evropsko tržišče, od katerega je odvisnih 160 milijonov potrošnikov, je po obsegu enako močno ameriškem tržišču ali tržišču Sovjetske zveze in sposobno odigrati pomembno vlogo tako v Evropi kakor tudi izven nje. Da pa bi dogovor o skupnem evropskem tržišču zaživel, je potrebno, da ga odobrijo še parlamentarni državi podpisnice in pa, da do konca tega leta opravijo še nekatere tehnično-politične priprave.

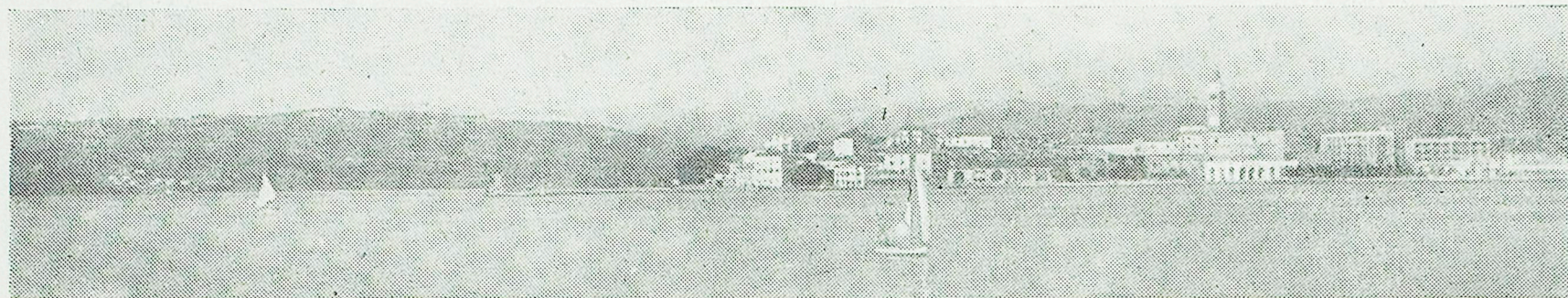
Sodelovanje med evropskimi državami, pa bodisi na političnem ali gospodarskem torišču — kolikor gre za

resnično splošnoevropsko in zdravo sodelovanje — v osnovi ne vzbuja pomislekov. Težnja, da se lahko pride »preko skupnega tržišča do skupne evropske politike«, bi bila v tem primeru sama po sebi sprejemljiva. Vendar pa sta le dva pomisleka, ki zmanjšujeta bistvo uresničenja te ideje o »evropski integraciji« preko skupnega evropskega tržišča.

Bilo bi namreč prav, če bi skupno evropsko tržišče zagotovilo vsem evropskim državam, tako zahodnim kakor tudi vzhodnim, takšen položaj v evropskem in svetovnem gospodarstvu, ki ustreza njihovemu industrijskemu razvoju. Kajti zamisel o skupnem tržišču se omejuje samo na del Zahodne Evrope, saj ne vključuje niti Švice niti Skandinavskega polotoka, pri tem pa popolnoma preze države Vzhodne Evrope. Tako je torej skupno evropsko tržišče zamišljeno na osnovi blokovske razdelitve sveta in Evrope in na prepričanju, da šest zahodnoevropskih držav nima istih težav, kot jih imajo na primer skandinavske države.

Razdelitev Evrope na osnovi ekonomskih pogojev, pa naj bo to na dva ali na tri dele, sedaj še ni vzbudilo nobene reakcije v Vzhodni Evropi. S tem pa ni rečeno, da je ta

ugotovitev porok za to, da bo vsa stvar šla neopazno mimo. Skandinavske države, katerih gospodarstva so močno izpostavljena organizacijskim spremembam v Zahodni Evropi, so že našle način, da se pravočasno opredelijo za stališče, ki ga bodo zavzele v prihodnosti do skupnega evropskega tržišča. Prav te dni je v Helsinkih zasedal Nordijski svet Danske, Norveške, Švedske in Finske, ki se je zavzel za ustanovitev tako imenovane Nordijske carinske unije, ki naj bi zaščitila gospodarske koristi skandinavskih držav. Ta poteza skandinavskih držav in najnovejša stališča Velike Britanije, ki ne želi biti ob strani dogodkov v Zahodni Evropi, je bila povod za misel o ustanovitvi cone svobodne trgovine v Evropi, ki bi vključevala ne samo države skupnega evropskega tržišča, pač pa tudi Veliko Britanijo, Švico, Dansko, Norveško, Švedsko in Finsko — seveda brez držav Vzhodne Evrope. Razumljivo je, da je to stvar nadaljnjih dolgotrajnejših razgovorov, ki pa ne bodo rodili uspehov, dokler se ne bo upoštevalo sodelovanje z državami evropskega Vzhoda. Ozki regionalni in blokovski značaj je osnovna značilnost skupnega evropskega tržišča.

Poživitev pomorskega prometa v Kopru

Reško pristanišče je od lanskega leta naprej prenatrpano z blagom, kar najbolj čutijo naši izvozniki. Dogaja se, da tovor, namenjen za izvoz, čaka več mesecev na Reki, da pride na vrsto za vkrcanje v ladje, so pa bili že primeri, da so morali blago, ki je že dalj časa na Reki zaman čakalo na vkrcanje, natovorit na kamione in prepeljati v Trst, v enem primeru celo v Hamburg! Jasno je, da naše

gospodarstvo trpi zaradi premajhnih kapacitet reškega pristanišča veliko izgubo ne samo zaradi tega, ker prodano blago ne pride v določenem roku kupcu v roke, ampak tudi zato, ker mora reška luka odklanjati tranzitni tovor iz srednjeevropskih držav, kar je velika izguba deviz. Da bi se uredilo to težavno stanje, so na Reki začeli večati mehanizacijo, obenem pa urejajo sistem severnojadranskih

pristanišč. Po tem predlogu naj bo Reka centralna luka severnega Jadrana, njena razbremenilna pristanišča, ki bi ji pomagala prevzeti del domačega prometa, pa naj postanejo Bakar, Pulj in Koper.

Pristanišči v Pulju in Bakru sta že znani, novost pri tem predlogu je upoštevanje koprškega pristanišča. Koper razpolaga s 160 m dolgo operativno obalo ob lukobranu, kjer je morje globoko okoli

4 m, s 60 m dolgim in 6 m širokim pomolom, ob katerem je globina morja preko 5 m, in s 120 m dolgo operativno obalo na severni zunanji strani lukobrana, kjer je globina morja 2 do 3 m. Skupno je na razpolago v Kopru 340 m operativne obale s približno kapaciteto 100.000 ton vkrcanega in izkrcanega blaga letno, kar pove, da je bilo koprsko pristanišče z 22.000 tonami prometa v letu 1955 slabo izkoriščeno. Zato je nujno, da se del prometa v višini ca. 100.000 ton letno odvede preko Kopra in tako omogoči Reki prevzeti več tranzitnega tovora.

Posebno vprašanje so skladišča v Kopru. Tu imamo ob »Obali JRM« na severni obali Kopra v oddaljenosti 400 do 500 m od pristanišča vrsto skladišč, med katerimi je najmodernejša skladišče »Slavica« z 2100 m² pokritega prostora. Del tega skladišča bo v mesecu aprilu že na razpolago za tovrstni pomorski promet, ostali del skladišča pa šele kasneje. Nekoliko dalje je staro skladišče »Soline« s 1500 m² pokritega prostora, ki že sedaj služi za vskladiščenje bombaža, katerega so v septembru in oktobru 1956 izkrcali v Kopru. Med obema skladiščema je še eno manjše s 1100 m² pokrite površine, pod katastrskim uradom. To skladišče bo potrebno še urediti za blago za pomorski promet. Skupno je v Kopru v bližini obale na razpolago 4700 m² skladišč. Medtem ko služijo skladišča v Kopru za manipulativna skladišča in se tam zadržuje blago krajši čas, imamo v Portorožu dvojne skladišče solin s pokrito površino 2 x 1200 m in eno skladišče na južni strani portoroškega zaliva 900 m² površine, ki jih lahko uporabimo za vskladiščenje blaga, katero lahko ostane v skladišču dalj časa.

V letu 1956 je vključil Koper v svoje pomorske proge več podjetij: »Jadranska linijska plovdba« v redne potniško-tovorne proge Trst—Koper, Trst—Umag, Trst—Reka, Trst—Koper—Pulj—Lošinj—Zadar in v zimskem voznem redu v mednarodno progo Trst—Pirej z enkrat tedenskim pristajanjem v Kopru. Prav tako je »Splošna plovba« Piran rezervirala za 100 t prostora za tovor, vkrcan v Kopru, na svoji ladji »Gorenjska«, ki plove skupno z dvema ladjama »Jadranske Slobodne plovbe« na liniji Trst—Koper—Pulj—Reka—Bakar—Split—Ploče—Dubrovnik—Malta—Bengasi—Aleksandrija—Port Said—Suez—Port Sudan—Massaua—Djibuti—Asab. Razen linijskih ladij pa lahko pristajajo v Kopru vse ladje do 1000 t nosilnosti. Zaradi ladij primerne velikosti, ki lahko pristajajo v pristanišču kot tudi zaradi linij, v katere je Koper vključen, lahko to pristanišče zelo dobro služi za izvoz in uvoz v in iz sredozemskih luk, zlasti za promet s pristanišči Bližnjega vzhoda.

Dovoz blaga po suhem je v Koper možen na dva načina. S kamioni vozimo tovor iz tovarne direktno pod ladjo v pristanišču, ali v skladišče v Kopru, toda tak prevoz je možen samo pri blagu, ki presega stroške kamionskega prevoza. Drugi način je dovoz po železnici do postaje Kozina in tam pretovor na kamione in dovoz v Koper po železniški tarifi. Tak prevoz bi se dal dobro organizirati za izvoz lesa, če bi se v Kozini uredilo manipulativno skladišče lesa in bi od tam vozili les s kamioni na ladjo v Koper. V drugi polovici lanskega leta je špedicija »Intereuropa« organizirala prve pošiljke blaga preko morja v pristanišča Slovenske Istre. Tako je (Nadaljevanje na 4. strani)

NAŠ TEDENSKI GOSPODARSKI KOMENTAR

PEREČI PROBLEMI PRED ZVEZNO LJUDSKO SKUPŠČINO

Zakoni o stanovanjih

SPREMEMBE DRUŽBENEGA PLANA IN DELITVE DOHODKA

Pretekli teden je zasedala Zvezna ljudska skupščina. Razen pomembnega ekspozeja državnega sekretarja za zunanje zadeve je bilo na dnevnem redu več perečih vprašanj, ki zahtevajo nujne rešitve. Med njimi bi omenili v prvi vrsti vprašanje stanovanj in stanovanjske graditve. Omeniti je treba sicer takoj, da glede tega ni bil sprejet noben zakon, pač pa resolucija, ki vsebuje navodila Zveznemu izvršnemu svetu za izdelavo zakonov o stanovanjskih zadevah. Vendar pa je bilo vprašanje obravnavano kot družbeno-politično vprašanje in z vidika družbenih odnosov kot pereč družbeni problem.

Resolucija, ki jo je sprejela Zvezna ljudska skupščina, govori v glavnem o problemih družbenega upravljanja stanovanjskih hiš in o tem, kako naj se ustvarijo potrebni pogoji za čim hitrejšo gradnjo stanovanj. Pri tem poudarja, da morajo za gradnjo stanovanj skrbeti v prvi vrsti občine. H gradnji je treba vzpodbujati tudi stanovanjske skupnosti, gospodarske organizacije in državljane. V zvezi s tem je govora o zaščiti manjših hiš in stanovanj v zasebni lasti, kar naj bi bilo urejeno s posebnimi predpisi, pri čemer bi moralo biti zagotovljeno svobodno razpolaganje s tem premoženjem. Resolucija tudi obravnava vprašanja, ki so v zvezi z zagotovitvijo sredstev za gradnjo stanovanj.

Posebej je bilo v razpravljanju o tem perečem vprašanju govora o pravicah naših državljanov do stanovanja. Vsekakor je bil problem v tej obliki prvič obravnavan in predstavlja posebno pravico državljana socialistične države. Podana je bila tudi definicija pravice, ki je v tem, da mora imeti naš državljan jamstvo gotovosti v stanovanju oziroma določene pravice, ki jih lahko kot uživalec stanovanja brani in ki so mu lahko odvzete samo izjemno. Pravica do stanovanja torej v današnjih okoliščinah ne more pomeniti jamstva, da mora družba vsakomur zagotoviti stanovanje, čeprav bomo med razvojem lahko prišli tudi do razširjenja pravice do stanovanja v navedenem pomenu.

ZAKON O RAZLASTITVI IN ZAKON O OBDELAVANJU NEOBDELANIH ZEMLJIŠČ

Medtem ko je bila o prvem problemu sprejeta le resolucija z navodili našega najvišjega predstavniškega organa za sestavo predpisov, sta bila sprejeta zakona o razlastitvi in zakon o obdelovanju neobdelanih zemljišč. Pomen novega zakona o razlastitvi je v tem, da loči razlastitve oziroma postopek za razlastitve, ko gre za mestna in gradbena zemljišča. Taka ločitev je bila potrebna glede na pospešeno naraščanje mest in s tem na povečano gradbeno dejavnost.

Pomembnejši je vsekakor drugi zakon, ki govori o obdelovanju neobdelanih zemljišč. Iz statistik vemo, da se nismo doslej take površine obdelane zemlje kot je bila pred zadnjo vojno in da je v tem pogledu še vedno skoraj 500 tisoč hektarov neobdelanih površin ali nad 5% skupne setvene površine. Nekateri podatki govore celo o višjih številkah. Naj bo kakorkoli, dejstvo je, da nam to povzroča letno milijardne škode in da moramo zaradi tega upoštevati ogromne količine živil, zlasti žit. Novi zakon ureja sedaj vprašanje obdelovanja zemlje tistih oseb, ki so se izselile, ki žive neznano kje ali neobdelana zemljišča zemljiških skladov. Občinski ljudski odbori lahko tako neobdelano zemljo oddajo nasilno v najem s tem, da lastnik nima nobene pravice do odškodnine, razen v izjemnih primerih (starost, fizična onemoglost lastnikov in podobno). Odmerjena najemina pa se steka v investicijske sklade za pospeševanje kmetijstva pri občinah. Neobdelane zemlje bodo oddajali v najem v prvi vrsti kmetijskim posestvom in za drugim in šele na koncu posameznim kmetovalcem.

Zakon je vsekakor pomemben za koprsko področje, kjer je mnogo zapuščenih in neobdelanih zemelj.

—dt—

VRSTIJO SE DESETLETNICE...

Deset let že sami vozimo z električnimi vlaki

Z električno železnico vse do Ljubljane — to je prav gotovo že dolgoletna skrta želja vseh, ki se vozimo s Primorske proti Ljubljani. Do Postojne gre hitro in gladko. Tu pa ti priključijo sajasto lokomotivo in z njo se nato cincamo dve uri proti Ljubljani. Da ne bo pomote, moramo zapisati, da se lahko z električnim vlakom danes pripeljemo že do Planine. Nadaljujemo pa z elektrifikacijo proge tudi naprej proti Ljubljani.

Kaj pa tistih 105 km elektrificirane proge od Sežane na eni in do Reke na drugi strani ter do Postojne? Nedavno so se zbrali v Postojni železničarji in na skromni svečanosti proslavili 10. obletnico, odkar vozijo sami z električnimi vlaki v naši državi. Ne bo odveč, če na kratko opišemo, kako je bilo to takrat.

S priključitvijo Istre in Slovenskega Primorja smo prišli do prvih 105 km elektrificirane proge in 17 električnih lokomotiv, pa do poškodovanih električnih vodov, razdeljanih prog in porušenih postaj. Z izredno požrtvovalnostjo naših ljudi smo to lahko hitro usposobili toliko, da se je začel promet tudi na tej progi. Toda na električnih lokomotivah je še naprej ostalo italijansko osebje. Nismo pač imeli svojih kadrov. Zato so od leta 1945 do 1947 bili v Postojni tečaj za strojevodje električnih lokomotiv. Do danes pa smo izšolali nad 100 strojevodij.

Tako so v noči od 3. na 4. februar leta 1947 naši strojevodje prevzeli od italijanskega osebja ves promet na tej progi. Od tedaj naši železničarji v Sežani prevzemajo vlake in jih z električnimi lokomotivami vozijo do Postojne. Pri tem so pokazali neverjetno voljo in tudi sposobnost. V začetku so se morali boriti še z nešteti težavami, med katerimi naj omenimo samo pomanjkanje nadomestnih delov za električne lokomotive. Italijanski železničarji so jim celo prerokovali, da ne bodo mogli voziti sami niti nekaj mesecev. Toda naši železničarji so si že v prvih letih vožnje z električnimi lokomotivami nabrali mnogo dragocenih izkušenj, tako da so imeli že po tem času manj okvar, kot so jih imeli poprej Italijani. V desetih letih so naši železničarji prevzeli z električnimi lokomotivami 3.970.730 — 1000 brt/km in 12.193.072 — 1000 lokomotivskih km.

V zadnjih letih je bilo pri nas precej sredstev vloženi tako v nadaljnjo elektrifikacijo proge do Ljubljane kot za obnovo dotrajanih nadomestnih delov za električne lokomotive. Tovarna »Svetlost« na Reki je že začela previjati rotorje motornih generatorjev in tako rešila naše železnice precejšnjih skrbi. Za previjanje vlečnih motorjev pa se je železnica obrnila na vse tovarne v državi, ki se

ukvarjajo s tem. V tovarni »Rade Končar« so doslej nekaj rotorjev popravili, nekaj previli, toda to je vse premalo. Naše domače tovarne že tudi izdelujejo zadostno množino žice, potrebne za nadaljnjo elektrifikacijo prog. Za naše nove električne proge — tako te proti Ljubljani, kot one z Reke proti Zagrebu, so že tudi usposobljeni kadri. Najvažnejši problem pa je trenutno nakup novih električnih lokomotiv. Generalna direkcija jugoslovanskih železnic je poslala tri komisije v tujino, da proučijo možnosti za čim ugodnejši nakup teh lokomotiv. V železniškem inštitutu v Beogradu pa proučujejo, katere lokomotive bi najbolj ustrezale za naše proge. Ko bodo to dognali, bo železnica sklenila s tovarnami pogodbe, vendar pa šele

letu in pol po sklenitvi pogodbe lahko pričakujemo prve nove električne lokomotive.

Računajo še, da bi naša država kupila licence in bi sama v kooperaciji večjih tovarn izdelovala tudi električne lokomotive. Toda za te dobre zamisli bi bilo koristno, da bi jih čimprej uresničili, saj sedaj je proga elektrificirana že do Planine, na progi Reka—Zagreb pa že do Lokeve. Če bi bilo več električnih lokomotiv, bi lahko z njimi vozili že na teh delih proge, s tem bi se znatno pocenil prevoz. Naši železničarji nam prerokujejo, da bo do začetka leta 1959, to je v dveh letih, elektrificirana primorska proga vse do Ljubljane. Samo, da bi se njihove napovedi tudi zares uresničile...

B. K.

Vojaška industrija za široko potrošnjo

Fotografski, televizijski in pralni stroji

Pred vojno domala nismo imeli lastne vojaške industrije. Izdelovali smo le puške in šele tik pred drugo svetovno vojno smo toliko napredovali, da smo izdelali 300 lahkih strojnic. Po naši zmagi pa se je vzporedno s hitrim gospodarskim razvojem naše dežele razvijala tudi vojaška industrija. Zgradili smo zanj mnoge velike in moderne tovarne. V njih danes izdelujemo različno opremo in orožje, ki je nujno potrebno naši moderni in močni armadi. Naše vojaške tovarne izdelujejo razen pušk in strojnic že tudi avtomatske puške, raketne minometale in druga reaktivna orožja, topove raznih kalibrov in letala, v bližnji prihodnosti pa bodo izdelovale težke topove in tanke.

Razen vsega naštetega pa proizvaja naša vojaška industrija tudi številne proizvode za široko potrošnjo. In teh je iz leta v leto več. Leta 1953 je bila vredna proizvodnja naše vojaške industrije za široko potrošnjo 2,4 milijarde din, lani pa je že dosegla številko 25 milijard.

Zelo dolg bi bil seznam, če bi hoteli navesti vse proizvode vojaških tovarn za naš trg. Mnoge vidimo v naših prodajalnah, toda kdo bi si mislil, da so lično izdelani mlinčki za kavo ali namizne luči iz odpadkov sicer kakovostnega materiala — izdelek vojaške tovarne »Sloboda«. Tu izdelujejo tudi rakete proti toči, ki smo jih morali doslej za drag denar uvažati iz Francije. V tem podjetju se že pripravljajo tudi za proizvodnjo kuhinjskih boilerjev, emajlirane posode, delov za električne štedilnike in pečice.

V vojaškem podjetju »Tito« izdelujejo raznovrstno aluminijasto posodo, ribiški pribor, torpeda za ko-

lesa, papirne lonce in razne vrste moderne kuhinjske opreme. Za uvoz grafičnih črt smo doslej dajali na leto okrog 180 milijonov deviznih dinarjev. Sedaj pa jih že izdeluje vojaško podjetje »Prvi partizan«. Prav tako je z ventili za avtomobile. Uvažali smo jih po ceni 4 do 5 dinarjev za par, sedaj pa to podjetje izdeluje par po 1,8 din. Razen tega izdelujejo v tem podjetju svinčene plombe, municijo za samokrese, pripravljajo pa tudi proizvodnjo strojev za pranje.

Proizvode »Crvene zastave« pa lahko vidimo vask dan na naših cestah. Vso državo je že preplavila z avtomobili, ki jih izdeluje po licenci »Fiat«. V tem podjetju izdelujejo po kupljeni licenci tudi tovornjake, terenske avtomobile, hotelske avtomobile, avtomobile za prevoz živil in sanitetske avtomobile. Razen tega izdelujejo še lovške in športne puške in vrsto drugih proizvodov.

Vojno podjetje »Zrak« pa pripravljaja presenečenje za naše fotoamaterje. Usvaja proizvodnjo fotografskih aparatov »Zrak 1« in »Zrak 2«. Izdelani bodo iz domačega materiala. Imeli bodo format leica filma in plavo optiko. In še obetajo, da bo njihova kakovost na svetovnem nivoju in da bodo njihove cene, predvsem še za »Zrak 2«, zmerne. V tem podjetju izdelujejo tudi precizni geodetski instrumenti teodolit, pripravljajo pa še proizvodnjo mikroskopov, boroskopov, projektorjev itd.

Tudi druge vojaške tovarne usvajajo proizvodnjo številnih praktičnih in koristnih predmetov za široko potrošnjo. Tako bodo nekateri še v tem letu začeli izdelovati televizijske aparate, šivalne stroje, glavničke, okvire za naočnike in otroške igrače.

B. K.

kako upravljamo

IZ DELA OBČINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA DIVAČA

Nekaj o družbenem upravljanju

Na zadnji seji Občinskega ljudskega odbora Divača je predsednik ObLO Janko Valentinčič obširno poročal o dosedanem delu ljudskega odbora in o delu občinskih svetov, komisij, krajevnih odborov, zborov volivcev, šolskih odborov, hišnih svetov in svetov potrošnikov. Poročilo je analiziralo tudi izvršitev lanskoletnega občinskega družbenega plana in proračuna ter realizacijo dohodkov, ob enem pa tudi obravnavalo dejavnost posameznih gospodarskih panog.

V razpravi o predsednikovem poročilu so odborniki sklenili, da bodo o delu občinskega ljudskega odbora in njegovih svetov ter drugih organov družbenega upravljanja v občini seznanili prebivalce divaške občine na zborih volivcev. Na tej seji so sprejeli tudi odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o preprečevanju manjše škoda na poljih, vrtovih in gozdovih potrdili so predračun dohodkov in izdatkov občinskega kreditnega sklada za zidanje stanovanjskih hiš za leto 1957 ter potrdili sklep zborov volivcev Famelj in Misljič o uvedbi posebnega krajevnega prispevka za popravilo vaških poti.

Občinski ljudski odbor v Divači se je lani 12-krat sestel in obravnaval 13 poročil občinskih svetov in komisij, sprejel 31 odlokov, 98 sklepov, 6 odločb, 1 odredbo in 70 sklepov o izvolitvah, imenovanjih in razrešitvah. Sej so se odborniki udeleževali 90%. Razen dela v svetih in komisijah ter na zasedanjih občinskega ljudskega odbora, so se odborniki udeležili tudi treh sestankov njihovega kluba, na katerih so obravnavali vprašanja družbenega upravljanja in gospodarsko-političnega položaja občine.

Občinski sveti so imeli 44 sej in obravnavali 260 zadev ter s tem občutno pomagali ljudskemu odboru divaške občine pri njegovem delu. Vsi sveti temeljito obravnavajo vsa vprašanja s svojega področja in praksa je pokazala, da bo z ozirom na dejstvo, ker je v divaški občini kmetijstvo važna gospodarska panoga, potrebno ustanoviti poseben svet za kmetijstvo. Kaže pa tudi, da bo nujno potrebno sedanjo komisijo za telesno vzgojo reorganizirati tako, da se bo formalni svet za telesno vzgojo, ker je telesnovzgojna in športna dejavnost v tej občini že dosegla tako razvojno stopnjo, ki nujno zahteva poseben družbeni organ, ki bo reševal vsa vprašanja z nje-nega področja.

V divaški občini je 17 krajevnih odborov s 117 odborniki. Lani so imeli ti krajevni odbori 61 sej, na katerih so obravnavali 189 zadev. Udeležba na sejah je bila vedno zadovoljiva, kar kaže na veliko zanimanje in delavnost krajevnih odborov pri reševanju tako gospodarskih, kakor tudi drugih problemov na vasi. Krajevni odbori upravljajo okrog 140 raznih objektov, večinoma komunalnega značaja. Velika pomanjkljivost krajevnih odborov pa je v tem, ker je

v njih vse premalo žena in mlajših odbornikov, kar kaže na njihovo nepravilno strukturo. Boljši položaj glede tega je v šolskih odborih, ker so ob zadnjih volitvah bili izvoljeni državljani različne starosti, socialnega porekla in spola, kar je vplivalo na pravilnejšo strukturo odborov.

Na območju te občine je 5 hišnih svetov s 23 člani. Njihovo delo pa še ni dobilo prave vsebine, ker se člani vse preveč zanašajo na delo občinske stanovanjske uprave.

Podobna pomanjkljivost v delu je tudi v potrošniških svetih, kar pa je opravičljivo z dejstvom, da so se ti sveti konstituirali šele pred nedavnim.

Približno 14% volivcev, to je nad 500 državljanov sodeluje v organih družbenega samoupravljanja bodisi v raznih komisijah ali svetih. V tem številu pa niso zajeti tisti državljani, ki so vključeni v delavsko upravljanje raznih gospodarskih organizacij.

-er

Občinski ljudski odbori razpravljajo in rešujejo

Promet in turizem v Postojni

Na seji Občinskega ljudskega odbora v Postojni je predsednik občinskega sveta za splošno upravo in notranje zadeve dr. Viljem Lippai poročal o delu sveta. Ta svet ima 7 članov in se je lani šestkrat sestel. Ima tudi tri komisije, ki so obravnavale vprašanja s področja prometa, protipožarno varnost in zaposlitev odpuščenih kaznjencev.

Svet je na svojih sejah temeljito razpravljal o predlogu odloka o javnem redu in miru na področju postojnske občine, ki je pomembno turistično ozemlje. Razen tega je obravnaval vprašanje ureditve lokalnega prometa in varnosti prometa. Med turistično sezono vozi skozi Postojno nad 2300 vozil dnevno in je zato potrebno posvetiti tem vprašanjem posebno pozornost. Dejstvo je namreč, da so prometne komunikacije v samem mestu Postojni nezadovoljive in komaj zadostujejo potrebam znatno manjšega prometa kot je danes. Tako n. pr. v središču mesta ni pločnikov za pešce, niti niso mesta za postajanje vozil urejena tako, kakor bi morala biti. Ze sama avtobusna postaja ovira redni promet in daje možnost povečanja števila nesreč. V mestu tudi ni dovolj prometnih znakov in potokazov, kar vsekakor ovira redno odvijanje prometa. Nujno potrebno bi bilo urediti prostor za parkiranje pred Postojnsko jamo. Na cesti do nje vozi dnevno povprečno 300 vozil, ki nimajo možnosti nemotenega zaustavljanja pred vvhodom v jamo. Tudi Tržaška cesta, ki je s prometom zelo obremenjena, je potrebna ureditve, saj ni malo prometnih nesreč s smrtnim izidom, zato ker ni pločnika.

Podobna neurejenost prometnih naprav je tudi v okoliških vaseh. Tako n. pr. kapelica v Studenem ovira preglednost na cesti; v Razdrtem je ob glavni cesti napajališče; pred šolami v Planini, Prestranku, Hruševju itd. pa niso nameščene varnostne ograje.

Komisija za požarno varnost je lani pregledala skoraj vse objekte splošnega ljudskega premoženja in ugotovila vrsto nepravilnosti, ki so jih morali takoj odstraniti. Največkrat je morala komisija zahtevati ureditev električne napeljave in odstranitve napak v dimnovodnih instalacijah. Komisija je tudi opozorila na vrsto gradbenih pomanjkljivosti predvsem pri postavitvi dimnikov, kar bi lahko povzročilo požare. Letos pa nameravamo pregledati tudi požarno varnostno stanje v privatnih stavbah.

»ŠTINA«

POŽIVITEV POMORSKEGA PROMETA V KOPRU

Sedanje možnosti pristanišča v Kopru

(Nadaljevanje s 3. strani) bilo izkrcanih v Portorožu preko 20.000 ton soli in en del pošiljke 32000 ton bombaža, ki sta ga prevozili ladji »Mirna« in »Savudrija«, iz Reke v Portorož in v Koper.

Dosedanje izkušnje so pokazale, da je možno prispelo blago izkrcati oziroma vkrcati v koprskem pristanišču po enakih normah, kot je to običajno na Reki, kar je predvsem posledica dobre organi-

zacije in požrtvovalnega dela članov Zadruga pristaniških delavcev v Kopru in Piranu ter uslužbencev »Intereurope«. Lastniki izkrcanega tovora so izrazili svoje zadovoljstvo zaradi hitrih in kvalitetnih luških operacij, kakor tudi glede samega vskladiščenja blaga v koprskem pristanišču. Posledica tega je, da dobiva špedicija »Intereuropa« vedno nove ponudbe za prevoz blaga preko koprskega pri-

stanišča. Tako bo prispelo v najkrajšem času po morju v pristanišča Slovenskega Primorja 1.200 ton masti, ki bo vskladiščena v opuščnem tunelu bivše ozkotirne železnice v Portorožu, 13.000 bal bombaža, ki bo vskladiščen v Kopru, in 500 ton žvepla iz Italije, ki ga bodo s kamioni izpod ladje prepeljali naravnost potrošniku v Slovenijo in Hrvaško. Razen tega bodo kmalu začeli urejevati manipulativno lesno skladišče na severni obali Kopra, kamor bodo iz Senja vozili z ladjami les, ga na skladišču sortirali in s kamioni izvažali v Trst. Ponudbe za izvoz pa prihajajo tudi iz inozemstva, predvsem iz Avstrije, od koder ima »Intereuropa« ponudbo za odvoz 50.000 ton lesa letno preko koprskega pristanišča. Kaže pa, da te ponudbe ne bo mogla sprejeti, zaradi slabega stanja sedanjega koprskega pristanišča, katerega lukobran bo treba nujno v letošnjem letu rekonstruirati in morje poglobiti na globino vsaj 7 m, kar bi omogočilo pristajanje ladij do 5000 ton nosilnosti, kot so naše tipa »Triglav«, ki vozijo iz Jadranskega morja skozi Suez na Daljni vzhod.

Iz vsega povedanega je razvidno, da moramo pričakovati v letošnjem letu občuten porast pomorskega prometa v Kopru, katerega skromno pristanišče moramo zaradi tega čimbolj usposobiti in izkoristiti obstoječe pristaniške kot tudi skladiščne kapacitete. Vse to pa ne bo mogoče tako dolgo, dokler ne bo ustanovljeno posebno podjetje za izkoriščanje pristanišč in skladišč Slovenske Istre. To novoustanovljeno podjetje bo moralo upravljati z vsemi pristanišnimi in skladiščnimi objekti, ki spadajo v območje pristaniškega področja na severni obali Kopra.

Adriaticus

IZVOLILI SO PODROČNE HIŠNE SVETE

Na pobudo Socialistične zveze in občinskega ljudskega odbora so te dni izvolili v Izoli področne hišne svete. Tako je sedaj v Izoli 33 področnih hišnih svetov in 2 hišna sveta, ki upravljata le tri do pet hiš. Vsi ti sveti so bili formirani po uličnem sistemu. Zanimanje za njihovo izvolitev je bilo veliko, saj so prebivalci razumeli njihov pomen in tudi naloge, ki jih bodo imeli v prihodnje. Zavedajo se namreč, da bo upravljanje stanovanjskega sklada z ustanovitvijo hišnih svetov mnogo lažje kot je bilo doslej. Dejstvo je, da bodo le-ti bolj opravljali svoje naloge, kot so jih opravljali upravni organi pri občinah.

D. S.

K našim urbanističnim problemom

Zadnja leta se tudi pri nas pri reševanju urbanističnih problemov vse bolj uveljavlja progresivna ideja pri ohranjanju zgodovinskih mest. Glavna načela bi mogli oblikovati nekako takole: načrt zgodovinskega mesta s svojo silhueto, velikostjo in prostornostjo je nedeljiva urbanistična in arhitekturna enota. Vse tri dimenzije zgodovinskega jedra moramo kot dokument urbanističnega razvoja mesta ohraniti. Pri novejših posegih, če so potrebni, ne težimo samo za ohranitvijo prvotne oblike, temveč tudi za ohranitvijo prvotnega ritma. Največje napake, ki smo jih in jih še vedno delamo, so revizije načrta zgodovinskega jedra. Pri tem pozabljamo, da načrt kljub manjšim korekturam v preteklosti ohranja v bistvu še vedno prvotno koncepcijo. Zategadelj mora danes arhitekt-urbanist, ki mu je poverjena naloga ohraniti zgodovinsko mesto, temeljito poznati razvoj mesta, njegove arhitekturne tradicije, seznanjen pa mora biti tudi z ekonomskimi pogoji.

Ozke ulice, ki se z vseh strani vijejo proti središču in ki so velika ovira v sodobnem prometu, je praviloma v zgodovinskih mestih (kot so Koper, Izola in Piran) treba ohraniti ter speljati sodobno avtomobilsko cesto okoli zgodovinskega jedra. Pri rekonstrukciji oziroma predelavi zgodovinskega jedra je najboljša, da arhitekti-urbanisti razdele mesto na določeno število »asanacijskih enot«, »blokov«. Zadnjih 150 let so bili namreč vrtovi in dvorišča v mnogih primerih pozidani s sekundarnimi stavbami, kot so skladišča, drvarnice, garaže itd. Naloga arhitekta-urbanista je, da ta dvorišča očisti, da obnovi nekdanje vrtove, da v največji meri izboljša higijenske pogoje v stanovanjih. Pri rekonstrukciji »bloka« mora v načrtu upoštevati izgradnjo sanitarnih naprav, kanalizacije, vodovoda, namestitve kopalnic itd.

Pri asanaciji zgodovinskega jedra mu mora biti vodilna misel, kako bo ohranil zgodovinski center, v katerem so dragoceni umetniški in zgodovinski dokumenti, v katerem so dokumenti družbenega razvoja, proizvodnih procesov. Od njegove iznajdljivosti je odvisno, ali bo objekte v zgodovinskem jedru skladno izkoristil za komunalne objekte (trgovine, delavnice itd.).

Obstoji še veliko drugih arhitekturnih vprašanj, kot so n. pr. popravilo starih vodnjakov, ki so značilni za naša obalna mesta, stebrov, kolonad, hodnikov, spomenikov; popravilo fasad, tipično pobarvanih, dalje moderna instalacija svetlobnih teles na ulicah in trgih. Reševanje vseh teh vprašanj je košljiva zadeva.

Historična jedra naših obalnih mest so najprezentativnejši deli naših mest, so dokument njihovega zgodovinskega razvoja, v njih je ves kulturni patrimonij, ki ga je mesto skozi stoletja hranilo in čuvalo pred propadanjem.

Na drugi strani pa bi bilo povsem napačno ohraniti zgodovinska jedra naših obalnih mest taka kot so, na muzejski način, in jih kot muzejske zbirke dati na ogled domačim in tujim turistom. V urbanističnih posegih je tudi zgodovinskemu jedru treba dati aktivno funkcijo v življenju mesta. Z ekonomskega vidika pa je zgodovinsko jedro naših obalnih mest za turiste atrakcija prvega reda.

Za pravočasno signalizacijo obstoječih problemov, za uspešno izvršitev navedenih nalog, bo potreba v naših svetih za urbanizem čimprej ustanoviti stalne komisije, v katerih bi bili arhitekti-urbanisti in umetniki, ki bi imeli izključno nalogo, da bi reševali probleme ohranjanja, rekonstrukcije in predelave zgodovinskih jedra naših obalnih mest.

JANEZ KRAMAR

O ČEM RAZPRAVLJAMO * O ČEM RAZPRAVLJAMO * O ČEM RAZPRAVLJAMO * O ČEM RAZPRAVLJAMO

Zasedanje okrajnega ljudskega odbora

DRUŽBENI PLAN ZA LETO 1957 SPREJET

Lani je gospodarstvo koprškega okraja kljub 16% znižanju investicij v primerjavi z letom 1955 doseglo največji razvoj v letih po vojni. Družbeni proizvod se je povečal za 17% in letošnji okrajni družbeni plan lahko računa z možnostjo, da se bo gospodarska moč koprškega okraja ob koncu l. 1957 znatno okrepila. Obstajajo pogoji, da se bo povečal tudi fizični obseg proizvodnje v vseh panogah gospodarstva, razen v gozdarstvu. Predvideno je boljše izkoriščanje zmogljivosti že obstoječih gospodarskih obratov; amortizacijski skladi, ki se bodo letos povečali za 161 milijonov dinarjev, to je za 14%, bodo omogočili gospodarskim organizacijam zamenjavo zastaralih in iztrošenih strojnih naprav ter nekatere izboljšave v tehnološkem procesu proizvodnje; znatno se bo povečala proizvodnja potrošnega blaga, saj bo industrija dala 51% od celotne proizvodnje neposredno potrebam široke potrošnje; razen tega pa bodo večja produktivnost in boljše organizacija dela ter intenzivnejše uveljavljanje delavskega samoupravljanja vplivali na hitrejši nadaljnji gospodarski razvoj in na utrditev socialističnih odnosov v proizvodnji.

V skladu s predvidenim razvojem gospodarstva se bo skupna

vrednost proizvodnje in blagovnega prometa povečala za 5% od lanskega leta in bo dosegla 46 milijard 290 milijonov dinarjev. Družbeni proizvod državnega sektorja bo ostvarjen v višini 9 milijard 590 milijonov dinarjev, zasebnega sektorja gospodarstva pa s 3 milijardami 449 milijoni dinarjev.

Z drugimi besedami: letos bo družbeni proizvod za 10% večji od lanskega leta. Največji delež pri tem bo imelo kmetijstvo, ki izkazuje 4% povečanje v primerjavi z letom 1955, ko je bila izredno dobra letina, ter 11% povečanje v primerjavi z lanskim letom. Kmetijstvo bo namreč letos doseglo 4 milijarde 135 milijonov dinarjev družbenega proizvoda. Za okrog 200 milijonov manj bo družbeni proizvod industrije in rudarstva, promet ga bo ostvaril milijardo in 186 milijonov dinarjev.

Na enega prebivalca bo pripadalo za okrog 130.000 din družbenega proizvoda, predvsem zaradi povečanja industrijske proizvodnje. Kmetijska proizvodnja bo s celotno dejavnostjo kmetijskih zadrug kljub vsemu za 31,7% še vedno na prvem mestu pri ostvarjenju družbenega proizvoda, ker bo industrijska proizvodnja dosegla le 30%.

posestvu Škocjan-Ankaran in zri-golati nadaljnjih 20 ha na področju Rete. Zgraditi bo treba gospodarsko središče za posestvo Črni kal; izkoristiti vse možnosti za intenzivno vrtnarsko proizvodnjo, dopolniti mehanizacijo kmetijskih posestev in začeti s postopno gradnjo ter adaptacijo gospodarskih poslopij, silosov in gnojničnih jam na posestvih Razdrto, Hruševje, Landol, Mala Bukovica, Zabiče in Odolina. V ta namen so že izdelani in odobreni investicijski programi kmetijskih posestev Brič, Črni kal, Škocjan-Ankaran, Razdrto, Mala Bukovica, Odolina, Pivka in deloma Seča.

Celotni dohodek kmetijskih zadrug bo letos znašal 4 milijarde 163.896 dinarjev, družbeni proizvod pa 523.492.000 dinarjev. Njihov dobiček je predviden na 119.777.000 dinarjev.

Največji porast je predviden pri dohodkih, ki izvirajo iz neposrednega kmetijskega udejstvanja zadrug, kar je predvsem pripisati povečanim storitvam strojnih odsekov.

Poseben problem v zadrugah pa predstavlja nedonost nekaterih zadrug, trgovskih, gostinskih in obrtnih obratov. Zato tudi del dobička, ki ga zadrug ostvarjajo z odkupi, odtegujejo namenski uporabi za regresiranje izgub v teh dejavnostih. V večini primerov so te izgube posledica neproučene strukture cen in premajhnega nadzora nad gospodarnostjo.

Pretežni del ulova rib, ki bo po fizičnem obsegu letos nekaj višji od lanskega leta, je namenjen oskrbovanju lokalne predelovalne

vozile še nadaljnjih milijardo 400 milijonov ton/milj in z iztržkom teh voženj bo podjetje odplačalo v inozemstvu kupljene ladje.

Celotna trgovina predvideva za 15.700.000.000 dinarjev realizacije. Od tega bo trgovina na debelo realizirala 5,7 milijarde dinarjev, trgovina na drobno 3,6 milijarde dinarjev in zunanja trgovina 6,4 milijarde dinarjev. Največji porast je predviden v trgovini na drobno, znatno manjši pa v zunanji trgovini.

Celotna realizacija v gostinstvu in turizmu je letos predvidena na 1,081 milijonov dinarjev. Z nadaljnjim razširjevanjem turističnega prometa se bodo povečale tudi gostinstvo turistične zmogljivosti. Zato bodo letos začeli z adaptacijo bivšega samostana v Ankaranu, kjer bodo uredili 24 sob s 60 posteljami in tremi restavracijskimi prostori. Povečali bodo tudi zmogljivost hotela Central v Portorožu za 18 sob s 40 posteljami.

INVESTICIJE

Obsega letošnjih investicij za sedaj še ne moremo predvidevati, ker je le-ta odvisen od uspeha, ki ga bodo gospodarske organizacije imele na natečajih iz zveznih in

republičkih sredstev. Nekatere gospodarske organizacije so že pripravile investicijske programe. Važnejši investicijski objekti imajo že odobrena posojila, kot n. pr. Tomos, ki je dobil posojilo v višini 700 milijonov dinarjev, podjetje Lesonit v Ilirski Bistrici 136 milijonov dinarjev in Razdelina postaja v Divači 96 milijonov dinarjev. Za rekonstrukcijo lesne industrije je ostalo iz lanskega leta še neizkoriščenih 62,5 milijona dinarjev.

Sredstva okrajnega in občinskih investicijskih skladov (292 milijonov dinarjev okrajni sklad in 160 milijonov dinarjev občinski skladi) bodo namenjena po kritju obveznosti iz preteklih let za rekonstrukcijo industrije, predvsem pa za kmetijstvo, trgovino, gostinstvo, turizem, obrt in komunalno dejavnost.

Amortizacijski skladi podjetij bodo znašali 1,306 milijona dinarjev, stanovanjski skladi pa okrog 600 milijonov dinarjev. Čeprav so sredstva za stanovanjske sklade dokaj velika, še vedno ne zadostujejo za kritje izrednih potreb, predvsem v tistih središčih koprškega okraja, kjer se razvija nova industrija oziroma kjer je stanovanjski sklad obremenjen z zastaranimi in slabo vzdrževanimi zgradbami.

ORGANIZACIJA DELA NA PRVO MESTO

Industrija in rudarstvo bosta obdržala svoj tempo razvoja, vendar ne zaradi izgradnje novih kapacitet, pač pa zaradi konsolidacije industrijske ekonomike tako na področju organizacije proizvodnje kot pri finančno-ekonomski dejavnosti, pri čemer se bodo morale do skrajnosti izkoristiti vse že obstoječe proizvodne zmogljivosti industrije in rudarstva. Zaradi tega se bo povečala proizvodnja premoga, motornih koles, kovinske galanterije, marmornatih blokov, lesne predelovalne industrije ter ribjih konserv. To povečanje proizvodnje bo predvsem omogočila dinamika proizvodnosti v četrtem tromesečju lanskega leta, ki je odkrila mnoge rezerve v proizvodnji, in daje prepričanje, da bo gospodarnost podjetij v tej smeri lahko dosegla še večje uspehe. Če pa hočemo, da bomo dosegli povečanje dobička za 10%, to je, da ga bomo z industrijo in rudarstvom ostvarili v višini milijarde 212 milijonov dinarjev, da se bo povečala vrednost proizvodnje za 17% in da bomo dosegli vse druge obveznosti, ki jih predvideva okrajni družbeni plan, pa bo treba posvetiti več pozornosti bolj-šemu izkoriščanju osnovnih sredstev, predvsem strojnih kapacitet ob sočasni izboljšani organizaciji proizvodnje ter povečani skrbi za štednjo in znižanje materialnih stroškov. Treba bo pregledati upravičenost določanja višine norm, pospešiti uvajanje premijskih pravilnikov, uvesti takojšnji kategorizacijo delovnih mest in izdelati

programe za rekonstrukcijo podjetij. Povečanje proizvodnje blaga za široko potrošnjo pa bo doprineslo svoj delež k stabilizaciji gospodarstva koprškega okraja in k izboljšanju življenjske ravni.

Oborniki Okrajnega ljudskega odbora v razgovoru pred začetkom zasedanja OLO Koper minuli petek v mali dvorani koprškega gledališča

KAJ PA KMETIJSTVO?

Lahko pričakujemo, da bo letošnja kmetijska proizvodnja za 12% večja od lanskega leta. K temu bo v znatni meri pripomoglo intenzivnejše uporabljanje agrotehničnih sredstev, splošno izboljšanje kmetijske pospeševalne službe in pa izboljšanje stanja naše živinoreje. Vrednost kmetijske proizvodnje — izračunana po cenah leta 1956 — bo letos znašala okrog 5 milijard 734 milijonov dinarjev. Kaže namreč, da bo letošnja letina znatno boljše od lanskega leta, ker ni bilo tako ostre zime, ki je lani uničila okrog 35% posevka pšenice in znatno vplivala na količinsko in kakovostno pridelavo sadja ter vinogradništva. Upamo lahko, da bomo letos povečali poljedelsko proizvodnjo za 5% od petletnega povprečja let 1951—1955.

Posebno poglavje nalog kmetijstva za letošnje leto predstavlja investicijska izgradnja državnih posestev. Le-ta je tesno povezana s številnimi drugimi kmetijsko-gospodarskimi problemi. Trenutno potrebujemo okrog 550 milijonov dinarjev za investicije v kmetijstvu, od katerih pa bo mogoče le en del letos realizirati. Dokončati bo treba vinogradniške in sadjarske nasade posestev Brič, Škocjan-Ankaran in Črni kal; zasadijo novih 21 ha vinogradov in sadovnjakov na že zrigolanih površinah na

industrije. Cene, ki so bile osnova za sestavo plana ribiških podjetij, so vsklajene s cenami, po katerih je obračunala v novembru materialne stroške predelovalna industrija (sardele 100 din za kg, sardoni in skuše po 85 din, palamide po 250 din). Če predvidevamo, da bo letošnji skupni ulov znašal 2.910 ton, od tega podjetij družbenega sektorja 2.845 ton, je nujno, da bosta morali obe ribiški podjetji, Ri-ba v Izoli in Ribič v Piranu, ne samo izpopolniti opremo za ulov rib, temveč bosta morali preusmeriti lov na drobno sinjo ribo.

PROMET. TRGOVINA...

Povečala se bo tudi trgovinska, gostinska, prometna in obrtna dejavnost. Z nabavo štirih novih avtobusov bo podjetje Slavnik izboljšalo medkrajevni in mednarodni promet, medtem ko bodo v znatni meri prispevala k čim hitrejšemu prevozu ljudi na 53 rednih avtobusnih progah avtopodjetja drugih okrajev. Povečal se bo tudi promet v dolgi plovbi. Podjetje Splošna plovba v Piranu bo že letos razpolagalo z večjo tonažo plovnihih objektov kot jo je imelo lani. To podjetje bo letos prevozilo s svojimi ladjami poleg rednega obalnega prometa še milijardo 354 milijonov ton/milj po tujih morjih. Njegove ladje Pohorje, Zelengora, Kornat in Ljubljana pa bodo pre-

Proračun je zrcalo naše graditve

Letošnja skupna proračunska vsota koprškega okraja znaša 930 milijonov 521.000 dinarjev in je za 205.924.000 dinarjev večja od lanskega leta. 70 odstotkov te vsote odpade na administrativne izdatke, nad 200 milijonov dinarjev je namenjenih negospodarskim investicijam, 78 milijonov dinarjev pa bo porabljenih v obliki dotacij občinskim ljudskim odborom in proračunskim skladom.

Približno ena petina vseh administrativnih izdatkov je namenjena za prosvetno in kulturno dejavnost. Pri tem je treba omeniti, da je od skupne vsote 121.972.000 din določenih 9.419.000 din za gimnazijo italijanske manjšine v Kopru in Piranu, ostalo pa za potrebe slovenskih šol in kulturnih ustanov v koprskem okraju. V obeh italijanskih srednjih šolah (v Kopru je popolna, v Piranu pa nepopolna) je 101 učenec (v Kopru 7, v Piranu pa 16 v višjih razredih) in odpade na enega učenca 94.000 din izdatkov, medtem ko pride na enega izmed 481 učencev slovenske gimnazije v Kopru 28.000 din ter na enega izmed 659 učencev postojnske gimnazije 19.300 dinarjev. Iz te primerjave je razvidna znatna gmotna podpora italijanskim šolam, ki jim jo daje okrajni proračun na osnovi naših socialističnih odnosov do tujkajšnje manjšine. Znižanje izdatkov za prosveto in kulturo proti letu 1956 za približno 16 milijonov dinarjev pa je posledica zmanjšanja funkcionalnih stroškov in ukinitve oziroma prenosa upravljanja nekaterih šol iz pristojnosti okraja na občine.

Za socialno varstvo in zdravstveno zaščito bomo letos potrošili okrog 13 milijonov dinarjev, kar je za približno 4 milijone din več kakor lani. Ta razlika je utemeljena predvsem v dejstvu, da bo letos dokončno ureden Okrajni higienski zavod v Kopru.

Izdatki državne uprave in sodstva 316.146.000 din bodo narasli v absolutnem znesku za približno 20 milijonov dinarjev, vendar pa je udeležba teh izdatkov proti celotnim administrativnim izdatkom za okrog 2,5 milijona din nižja od lanskega leta. Če pa upoštevamo ustanovitev novih upravnih uradov (okrajno javno pravobranilstvo, okrajni sanitarni inšpektorat, povišanje plač delavcem in uslužbencem izven obalnega področja), potem lahko ugotovimo zmanjšanje teh izdatkov za 18 milijonov dinarjev ali za 4 odstotke.

Prei komunalni dejavnosti moramo zabeležiti povečanje izdatkov za 31 milijonov dinarjev (39.137.000 dinarjev), kar pa ne vpliva na porast v globalni kvoti letnega proračuna.

Dotacije občinam in proračunskim skladom, ki predstavljajo 8,39 odstotka celotne proračunske vsote, nimajo letos bistvenih sprememb. Če se je zmanjšala dotacija občinam za nad 27 milijonov dinarjev, pa so se povečale dotacije za pospeševanje kmetijstva, za vodni sklad in za sklad za štipendije.

Občutno so zvišani izdatki za obveze in garancije v zvezi z odplačili anuitet za najeta posojila in za odplačilo obroka za garancijske pologe. Ti izdatki so bili lani le v višini 2 milijonov dinarjev, letos pa bodo znašali kar 47 milijonov dinarjev.

Na splošno lahko ugotovimo, da bodo letos pravilnejša razmerja administrativnih izdatkov in negospodarskih investicij do globalne proračunske vsote, in to ne samo v absolutnih zneskih, marveč tudi v odnosu udeležbe vseh izdatkov.

Sredstva za negospodarske investicije so smotno porazdeljena tako po namenih kakor tudi po višini. Od vseh investicij gre neposredno v korist občin okrog 120 milijonov dinarjev, tako da bodo posamezne občine dobile od 3 do 55 milijonov dinarjev.

Zanimiva je ugotovitev, da je znaten porast izdatkov za socialne podpore in bolniško-oskrbne stroške. Tako so na primer samo za letošnje predvidele občine za socialne podpore okrog 112 milijonov din, za bolniško-oskrbne stroške pa 79 milijonov dinarjev. Skupna vsota 191.000.000 din pa je skoraj enaka vsoti vseh prispevkov kmetov in obrtnikov v proračune, ki jih ustvarjajo z odvajanjem dohodnine, doklad in raznih taks. Naraščajoči izdatki za socialne podpore in stroške zdravljenja nam narekujejo nenehno ugotavljanje upravičenosti teh izdatkov na osnovi raznih analiz in revizij.

Dejstvo, da smo letos sprejeli okrajni družbeni plan in proračun že ob koncu februarja in da je praksa lanskega leta rodila dovolj bogatih napotkov za odpravljanje vseh pomanjkljivosti in ovir pri njunem izvajanju, nam daje upanje v to, da bo proračunska disciplina letos znatno boljše, kakor je bila v preteklih letih.

Intermezzo

Po končanem dopoldanskem zasedanju v četrtek me je na cesti dobil Jože Guštin iz Pivke:

»Si videl, ha! Ampak, ti rečem. Bašo je pa prizadelo tistih pet procentov! Kaj pa ti misliš?«

»Hm, ne vem — kdo ve, zakaj je kaj dobro...«

»Sicer pa,« je kar nadaljeval Jože, »bodo Postojnčani vložili amandman na to postavko, Pivčani pa jih bomo podprli. Saj veš, sosedje moramo držati skupaj!«

Nasmehnil sem se Jožetovi gorečnosti, on pa s širokim smehom:

»Le glej, da ne boš tega dal v cajtnge!«

Res se morda ne bi niti spomnil, če mi ne bi bil tako zabičal, ta naš pivški Jože, v šali seveda.

rb

Oj, ta pust, ti čas presneti...

Veselje malih in velikih

Medtem ko so se na raznih plesnih prireditvah že v soboto pojavile bolj ali manj okusne ali bolj ali manj neokusne maske, pa so naši večji in manjši malčki kar preplavili Koper v nedeljo z najrazličnejšimi maskami. Največ je bilo seveda pravih pravcati cowbojev s klobuki z velikimi kraji na glavah in velikanskimi revolverji za pasom. Drugovali so jim razni vojščaki, vitezi in turški age s širokimi hmandžarji, pa lokostrelci in palčki, vmes pa vile in prava Sneguljčica, pa baletke in velike dame v elegantnih toaletah — vse miniaturno in ljubko, da je bilo veselje.

Vsa ta živopisna množica najmanjših Koprčanov je v nedeljo popoldne hitela nekam proti pošti in še dalje po Cankarjevi cesti.

»Kam pa, kam?«
»Kje pa živite? Kaj ne veste, da koprski Partizan prireja za svoje najmlajše člane in članice danes popoldne maskarado?« me je zviška premeril takle majhen in sršenast cowboy. »V toaletnici. In če greste tja, glejte, da boste sezuli čevlje!« je še zabičal za menoj.

V toaletnico smo se komaj pririnjili. Vsepovsod polno malih, pisano oblečenih pritlikavčkov — kot v pravljici. Skrbne mamicke še naročajo to in ono, nekatero se jezijo, ker ni za vse in posebno ne za obute prostora v toaletnici in se hudujejo, zakaj ni to kje v gledališču in podobno. Ko pa smo končno le v toaletnici, nam je jasno, zakaj prav tukaj in ne kje drugje. Po vsem obširnem prostoru vesele rajanje — kot igra z lutkami. Pisan svet otroške domišljije

je — silni junaki in krhke princeške in sto različnih kostimčkov in mask. Najprej Cicibani — vesel ringaraja — in še vsak svoj zavitek piškot — in dobil. Ob živahnem zvokih harmonike in vznemirjenem vriskanju presrečnih otrok je bli-

Ob muzejskem zidu

skovito mineval zgodnji popoldanski čas.

Štiri popoldne. Tedaj pa so še prihajali starejši — pionirji. Kakor da smo se siličili za hrip nekam na Divji zahod. Mali kravarčki so se ogledovali med seboj, ogledovali in drug drugemu prizkušali velikanske revolverje (lahko bi marsikaterega pobaral: »Pi-

štola, kam pa greš s fantkom?«), se formirali v skupine in lovili fotografa. Mlade damice v takih in drugačnih toaletah so blestele med številnimi vilami in drugimi bajeslovnimi bitji — še čarovnice ni manjkalo...

Hoj, oj, hoj! Preljubo veselje in brezskrbni mladi rod! Mnogemu izmed nas so bila ta najlepša leta zamorjena po tegobah siromaštva in vojnih strahot. Tudi ob pogledu na to brezskrbno mladost nam je jasno, zakaj se borimo za mir — za srečo in lepše življenje naših najmlajših.

Pa ne, da bi tudi starejši pozabili na zabavo — in prav je tako.

Nekaj dni v letu je lahko namenjenih prav brezskrbni in prisrčni zabavi. Če znamo delati in če res delamo, potem je prav, da se včasih tudi od srca razveselimo. Doker je to v primernih mejah, je to prav in pošteno. Letošnji pust je v soboto, nedeljo in torek napolnil vse koprške lokale in še gledališče, v zameno pa našim ljudem za koli sproščene zabave in vesellega smeha — za marec izpraznil in izpihal žepe, gostince in planince in še tega pa za prvo bilo rešil največjih materialnih skrbi — ali pa jih je vanje šele pahnil.

Oj, ta pust presneti...

Rastko Brađaška

Sramežljivka

Po vsem okraju — tudi kjer nismo zapisali

Pisan svet pustnih mask

V DIVAČI...

V nedeljo popoldne je TVD Partizan v Divači priredil javno maskarado za otroke. Spreveda, ki je šel skozi Divačo, se je udeležilo približno 40 mask. Priredili so tudi kulturno-umetniški nastop ter uprizorili dve enodejanki, nastopili pa so tudi recitatorji. Po prisrčni predstavi je bilo otroško rajanje. Za dobro uspelo maskarado, ki je bila lepo doživljeno divaških otrok, velja največ pohvale starejšim članom TVD Partizana. Z dobro organizacijo pustovanja so prijetno razvedrili najmlajše državljane.

... IN V LOKVI

Okrog 80 pionirjev, cicibanov in mladincev pa je v nedeljo popoldne pustovalo v Lokvi. Organizator te prireditve so bili člani TVD Partizan v Lokvi. Razigrani otroci so uprizorili enodejanko o Pustu, nekateri pa so nastopili s šaljivimi dvopevi, recitacijami in raznimi dramskimi prizorčki, ki so izzvali smeh ter dobro razpoloženje prisotnega občinstva.

Ob tej priložnosti so domači telovadci pokazali nekaj vaj na blazini in gredi. Nastopili so pionirji, pionirke, mladinci, mladinke ter deca. Po zaključenem kulturnem in fizikalnem programu je bila čajanka, nato pa veselo otroško rajanje.

... IN V IZOLI

V dvorani tovarne Arrigoni pa sta priredila pionirsko maskarado izolsko Društvo prijateljev mladine in Veslaški klub. Zbralo se je

več desetih otrok, ki so z lepimi maskami vzbudili pozornost med občinstvom. Med najlepšimi je bila maska Marsovka, ki je dobila prvo od šestnajstih nagrad. D.S.

NAŠ DOMAČI FELJTONČEK

Še osel gre le enkrat na led

Šmarje pri Kopru, lani nekako, v Šoli.

V glavnem odmoru je šolski hodnik napolnil živžav lačnih otrok. Nenadoma pa se je pozornost vseh obrnila na poltovorni avtomobilček, ki je privozil na dvorišče. Radovednost je pekla šolarje, zato so v naglici požurili malico in se hitro zbrali v učilnici, kamor so jim veleli učitelji.

V razredu je bilo veliko bolj nemirno kot ponavadi, saj so se vanj nagnetli učenci iz vse šole. Radovedno so zrlj v dva neznanca jim človeka, ki sta v razred prinesla precejšen zaboj. Vseprek so ugibali, kaj neki bo, da so jim sicer strogi učitelji dovolili prosto uro.

Ko je eden izmed došlecev odprl zaboj, se je radovednim očem odkrila množica črvov, ki so gomazeli po zelenem listju. Tako so prvič videli in se spoznali s sviloprejkinih gosenicami.

Starejši izmed obeh tujcev je nato otrokom razložil, kaj so sviloprejke. Povedal je, da bi radi razširili pogostvaljo tudi v Slovenski Istri, ker so to za to prav ugodni pogoji za razvoj te gospodarske panoge, ki bi lahko mnogim prinesla lepe koristi. Tako celo šolarjem na primer. Vsek naj bi prevzel nekaj gosenic in jih lepo hranil doma z listjem in travami, doker se ne bi zabubile in zapredle v kokone. Tedaj bi jih odnesli na domenično mesto v Koper, kjer bodo za kokone dobili lepe denarce.

Rečeno, sprejeto, storjeno! Otroci so se skoraj stekli za požrešne črve in skoraj vsaki jih je vzel nekaj — saj so z njimi videli izpolnjenih kup svojih skromnih želja.

Čas je mineval. Prenažrte gosence so se končno res zabubile. Zdarj je prišel čas, na katerega šolarji tako nesirpno čakali — čas, ki naj uredi njihove drobne želje in načrte. Veselo so oprtali kokone in jih odnesli v Koper — v Semernarno, kamor sta jim velela tujca.

Do sem vse lepo in prav. Šmarski otroci — in verjetno še tudi kakšni drugi — so prav lepo dokazali, da se res dajo v Istri gojiti sviloprejke. Ko pa so zapredene kokone prinesli v Semernarno v koprski ribarnici, jih je čakalo bridko razočaranje. Nekaterim so kokone prevzeli, drugim so jih takoj vrgli na smeti — enim in drugim pa so se smejali v brk, ko so barali za obljubljeno plačilo za vestno delo. Dobil ni nihče nič...

Podrli so se v oblake zidani gradovi, na mah so bili zbrisani lepi, čeprav še tako skromni nareti mralih svilogojcev. Tega ne morejo opravičiti niti izgovori, da so pobudniki svilogojstva v Istri nekje z Goriškega, zakaj nihče ne more izbrisati dejstva, da je bila mladina opeharjena za lepo upanje. Če bomo otrokom starejši pripravljali taka razočaranja in jih odpravljali s takim pristopkom, se nam bo kaj lahko to pri marsikateri še resnejši zadevi močno maščevalo. M. B.

Pustno veselje v pionirskem domu

DESET LET KOVAČNICE NAŠIH MLADIH POMORŠČAKOV

Od šolarja do kadeta

(Nadaljevanje)

Pomorska srednja šola ima obsežen učni program. O njem se ne bi rad razgovoril s potrpežljivostjo statističarja, omenil bi le, da vzgaja kader za strojniško in navigacijsko službo, torej strojnike in plovbenike. Poučevanje samo je torej razvejano v dve smeri; stika se le pri splošnih predmetih, kot so jeziki in druge realije. Važen sestavni del šolskega programa pa je vsekakor strokovni pouk v šolski delavnici, to je mehansko delo pri strojnikih in modelarstvu pri plovbenikih. O tem delu šolanja pa se spleča nekoliko podrobneje seznaniti.

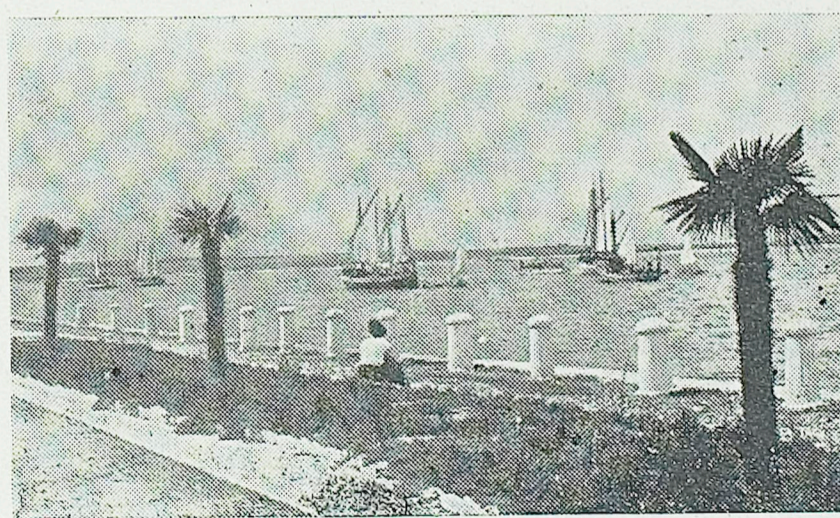
Ko prestopimo prag spodnjih šolskih prostorov, nam ob tri četrt na osem zjutraj zapoje v ušesih nabijanje, žaganje in piljenje, vse pa se zliiva v hrušče večje obrtniške delavnice, v kateri ne najdeš prav nobenega pomočnika, temveč samo vajence in mojstra. To so naši gojenci, ki pod nadzorstvom strokovnjaka stojijo v delovnih oblekah ob svojih pramožih, ob strožnicah in rezkalih, varilnih pripravih in ob nakovalu. Zagajajo, pilijo, stružijo, merijo in pomerjajo. To je prvi letnik in mojster pravi, da jim še kar grozi ob rok. Najprej se morajo privaditi ročni obdelavi surovih železnih in jeklenih kosov, pri čemer je najvažnejše ravnanje s pilo, da bo ploskev ravna. Nekoliko dolgočasno delo, toda

vztrajnost je tudi nekaj vredna, posebno še, če ni brez uspeha. Tam v kovačnici je že bolj veselo. Morda ima že sam ritem težjih in lažjih kladiv ob udarjanju po vročem železu na nakovalu nekaj vselejšega v sebi. Osebnost zadovoljstvo pa je tudi nekaj, posebno še, če je izdelek res podoben predmetu, ki ga naj izoblikujejo tvoje roke. Seveda bi bilo prijetneje in lepše stati ob eni izmed stružnic v »veliki dvorani« in ji streči. Toda to je posel za višje letnike, ki so že prešli osnovne stopnje mehanskega dela.

Ves pouk v delavnici je usmerjen v prilagoditev praktičnim potrebam na ladji, ki je morda običajna nekje sredi oceana, kjer ni ne tovarn ne prodajalca za nadomestne dele, ki so se bili pokvarili. V takem primeru se mora pomorščak-strojniki znati in sam, največkrat s primitivnimi sredstvi, odpraviti napako. Da se naši fantje znajdejo, pričata naslednja dva drobna primera, ki sta sicer različna v svojem bistvu, vendar pa osvetlita izurjenost in iznajdljivost pri uporabljanju pri šolskem praktičnem pouku v delavnici pridobljenega znanja in hkrati tudi pokazeta, da naši fantje niso od muh.

Na praktični šolski vožnji v preteklih poletnih je bilo. Pluli smo na M/j Lavsi, ki nam jo je dobrohotno posodila naša vojna mornarica, nekje vzdolž otoka Cresca proti Puli. Strojnikov pomočnik, naš go-

jenec drugega letnika, je bil nepreviden in ni pri menjavanju brzine ravnal z vzvodom kot je treba, tako da je odlomil sponko, ki obdrži menjalnik v svojem položaju. Vožnja z motorjem bi bila sedaj onemogočena, če se ne bi strojnik medtem znašel. Za se ni na neki nerazumljiv način nadomestil pokvarjen vzvod z močno, napeto vrvico, medtem pa so napravivo z združenimi močmi popravili. Na isti šolski vožnji je enemu naših profesorjev nekdo sedel na očala, pri čemer so popustile tiste drobčkane zakovnice, ki spajajo zauške z okvirom, tako da je imel profesor iz njih očal tri dele v roki. Svojo nesrečo je potožil strokovnemu kolegu, strokovnjaku za ladijske motorje in stroje, ki je potolažil nesrečneža, vzel polomljajo v svoje varstvo, izginil nekje v strojni in se kmalu spet pojavil na palubi z orodjem, ki bi bilo prej primerno za kovaške roke kakor optikove: z ogromnimi kleščami, težkim kladivom in mogočno pilo. Na pomoč je poklical našega absolventa-strojnika in oba sta se vneto spravila nad očala. Lastnik pa se je obrnil, ker ni hotel biti priča še večje nesreče. Pa se je zgodilo čudo (posebno v očeh profesorja, ki je lingvist): profesor ima še danes svoja očala, spet cela in zdrava, ki se jim prav nič ne pozna, da so jih svoje dni obdelovali tako rekoč z barbarskim orodjem.

Motiv iz Pirana

Stopimo kleščami in težkim kladivom razvršeni modeli manjših jadrnic, opremljeni z jadri, in naši modelarji imajo veliko veselje, ko se modeli, spuščeni v zaliv pred šolo, dobro obnesejo in krepko brazdajo po njem. Od tega »igračkanja« imajo dvojno korist: seznanjajo se z brodersko umetnostjo prejšnjih stoletij, hkrati pa urijo svoje spretnosti roke, ki bodo morale kasneje mnogokje poprijeti.

(Nadaljevanje sledi)

Pri hiši podpirajo tri ogle...

Misli ob obisku tovarne »Partizanka«, kjer je zaposlenih 140 žensk iz Kopra in bližnje okolice

Skrb, ki jo posveča naša skupnost ženi, je že zdavnaj prerasla skope časopisne naslove in se je spremenila v zelo resno in komplicirano nalogo. V središču te pozornosti je žena, tista žena, za katero po osemurnem delu delovni dan še vedno ni končan kakor pri večini moških. Ženino delo se nadaljuje doma: kuhanje, pospravljanje, otroci, pranje, krpanje, šivanje itd. Povsem odveč je vpraševati, kaj ostane tej ženi še za izobraževanje ali razvedrilo. Veliko bolj umestno je vprašanje, kdaj se taka žena spočije, kdaj nadomesti izgubljeno energijo. Večinoma je to kratko spanje, ki poživi človeka le za nekaj časa.

Prav zato toliko govorjenja o tem, kako pomagati zaposleni ženi. Tu so tudi glavne naloge ženskih društev, zavodov za pospeševanje gospodinjstva, raznih uslužnostnih podjetij itd.

O teh problemih premišljuje, ko naj napišem nekaj ob 8. marcu. Zanimala bi se rada, kako rešujejo te probleme delovni kolektivi sami in vodstva podjetij. Vendar je to težko. Kajti ko jih vprašam, pravijo, da so v tovarni v veliki, skoraj absolutni večini mlada dekleta, ki še nimajo skrbi za družino in za otroke. Kako to?

Morda je tudi to ena izmed posebnosti naše deželice, kjer je relativno dolgi in hoteni vpliv bližnje sosesčine prinesel svoj način življenja in nekateri svoje običaje. Posebno kar zadeva žene. Dobro vemo, da so glede tega najbolj konservativni južni narodi. Delo izven hiše, v tovarnah in na polju, je samo za moške, in zanje so rezervirane tudi vse druge javne in podobne službe. Zato ženedelavke tu nimajo tradicije.

NEKOČ »ISTRA« TOVARNA ŠČETK IN METEL

Prvič sem obiskala to tovarno, ko je imela še staro ime, živovarila v starih prostorih in se borila z velikimi težavami. Obrat je bil star in majhen, zastareli stroji, zasilni, temačni prostori, mlada, nekvificirana delovna sila.

Tako ni šlo naprej. Obrat je bilo treba razširiti, modernizirati, predvsem pa preseliti v nove, ustreznejše prostore. Potem je prišlo vse naenkrat in povzročilo velike finančne težave. Toda namen mojega pisanja ni gospodarska analiza. Skratka: milijonske izgube, le delne plače, nezadovoljstvo, prisilna uprava.

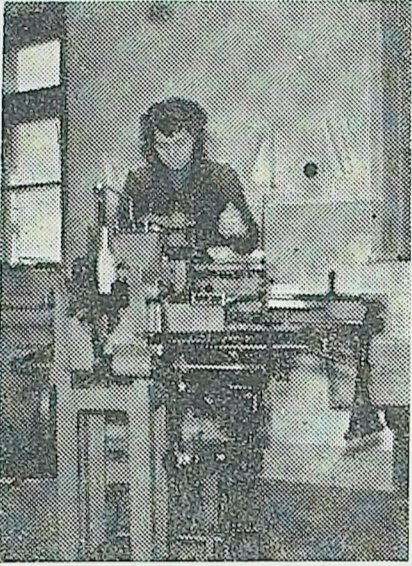
ZDAJ »PARTIZANKA« TOVARNA ZA PREDELAVO PLASTIČNIH MAS TER IZDELAVO ŠČETK IN ČOPIČEV

Tudi sedanja stavba, kjer je zdaj »Partizanka«, po zunanosti ni preveč spodbudna s svojo temno sivino. Znotraj pa je prijetna ter razveseljivo čista, čeprav posel s ščetinami in korenino za metle ni ravno preveč snažen. To je velika razlika od prejšnjih prostorov.

Samo kratko o finančnem stanju, kakor so mi pojasnili v vodstvu podjetja: izguba je delno krita, imajo že dobiček, delavci dobijo polne plače. Tudi to je razveseljivo. Še bolj pa to, da bo kmalu konec prisilne uprave, da bo de-

lovni kolektiv skoraj 200 ljudi po načelih delavskega samoupravljanja imel tudi svoje pravice, ki mu jih zagotavlja naša socialistična ureditev. To bo za ves kolektiv posebno slavnosten dogodek.

Popeljali so me po vseh obratih in mi ljubeznivo razkazali proces dela. Bilo je zanimivo, posebno v oddelkih za predelavo plastičnih mas, kjer je največ dela in proizvodnja najbolj mehanizirana, sodobna. Vendar tistega, kar sem iskala in kar bi rada povedala ob

Delavka pri stroju za šivanje krtač v koprski tovarni »Partizanka«

8. marcu, nisem našla. Za večino mladih delavk tovarne »Partizanka« se neha delovni dan takrat, ko zapustijo tovarniške prostore.

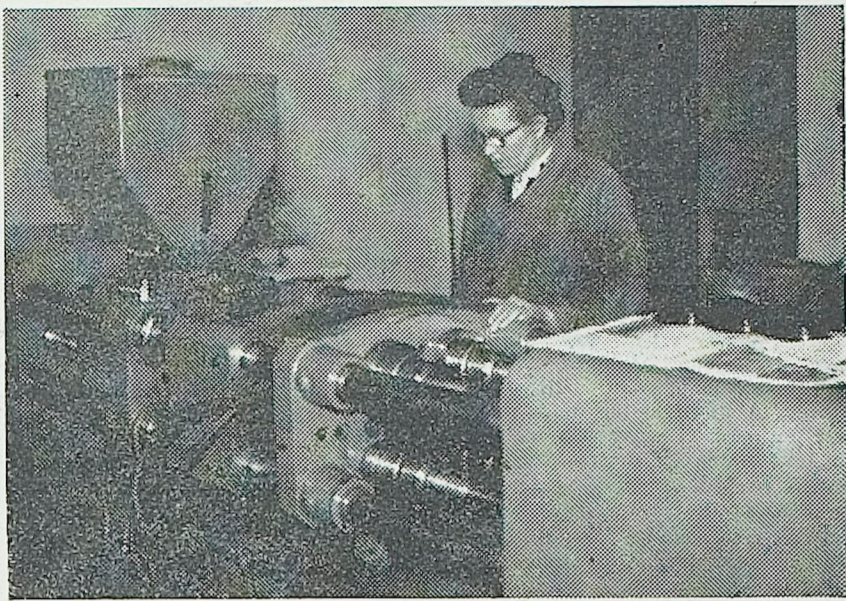
O tem sem premišljevala, ko sem sedela v direktorjevi pisarni in nisem bila preveč gostobesedna z vprašanji. Da, marsikaj bi bilo treba še napraviti: sanitarne in varnostne naprave, adaptacija novih prostorov, ker se obrat širi, morda topla malica (posebno za tiste, ki se vozijo), kulturno prosvetno življenje, zlasti izobraževanje. Do zdaj za to ni bilo časa, kajti misliti je bilo treba predvsem in samo na proizvodnjo, da so se rešili iz najhujšega. Zdaj bo vedno bolje.

Zato so že začeli pripravljati tečaje za pridobitev kvalifikacije. Organiziral jih bo sindikat skupno z upravo. Mlade polkvificirane in nekvificirane delavke imajo pri tem lepe izgleda za prihodnost. Zdaj še niso tako na tesnem s časom, niso se vezane z družino in preobremenjene z gospodinjstvom, zato se bodo lahko posvetile svoji izobrazbi. Nekoč bodo tega prav gotovo vselej, kajti prav kvalifikacija jim bo prinesla ne

samo samozavest in enakopravnost, ampak tudi boljši zaslužek in ekonomsko neodvisnost.

In ko bo tem mladim in veselim primorskim dekletom prineslo življenje zrelost, bodo postale žene in matere, toda ostale bodo delavke, ki zavestno gradijo socializem, in s tem boljše življenje. Življenjski cilj in rešitev vseh problemov ne bo več poroka, kakor je to bila njihovim prababicam.

Zavzemanje vsega delovnega kolektiva, njihova disciplina in delovni elan ter uspešno vodstvo — vse to je jamstvo, da bodo dosegli cilj: kvalitetna proizvodnja in samozavestni in izobraženi delovni ljudje. Z. L.

Pri stroju v tovarni »Partizanka« v Kopru.

ZGODOVINSKI ZAPISEK OB LETOŠNJEM 8. MARCU

Borba je rodila junakinje

»Ne bi bila mati, če ne bi drhtela za sinovo življenje.«

Med obema vojnama so bile žene tiste, ki so kljub prepovedi uporabe slovenskega jezika, slovenske pesmi, slovenskih prireditvev, gojile z vsa materinsko ljubeznijo pri svojih otrokih slovenski jezik in jih vzgajale v ljubezni do svojega naroda ter netile pri njih sovražstvo do fašističnega okupatorja.

Poznana je nepregledna vrsta žena, ki so se vključevale v ilegalna društva in organizacije povsod po Primorskem. Poznana je Mica Matjanova, ki je sodelovala še z Marušičem in Bidovcem leta 1930, poznana mati narodnega heroja Pinka Tomažiča itd. itd.

Ko so jugoslovanski narodi začeli osvobodilni boj, so se temu priključili tudi Primorci in Istrani in med prvimi žene. V pokrajinskem vodstvu Partije in OF je bila Zora Perello. Prvo Primorsko četo so žene v Brkinih navdušeno pozdravljale in ji nudile vsestransko pomoč. Pomagala jim je drzna obveščevalka Mica Matjanova, družina Šumonova iz Susice, družina »Lovrenčevih« iz Dolenje vasi pri Senožečah, Kristina in Mariča Maslo iz Ostrožnega brda. Med bivanjem partizanov po vaseh so opravljale opazovalno in obveščevalno službo, kurirske posle mimo sovražnikovih kolon. Posebno so se pri teh drznih in tveganih podvigih izkazale mladinke. Žene so pomagale očetom, sinovom in hčeram tudi s tem, da so zbirale strelivo itd. Znale so akcija žena v Ilirski Bistrici, v Materiji, ko so

žene na lastno pobudo začele po kapitulaciji Italije razoroževati italijanske vojake.

Same so množično vstopale v partizanske enote. V bataljonu narodnega heroja Slavka Kovača-Smelija, ki je s 5. četo operiral na področju Brkinov in Pivke, so bile tudi prve primorske partizanke. V tem bataljonu je bila mati z 2 hčerkama in sinom. Ko je ob neki priložnosti komandir čete izbral tovariše za akcijo, se je mati tresla, ko je politični komisar poklical tudi njenega sina za akcijo izbranih. Na vprašanje političnega komisarja tov. Branka, zakaj je vzdihnila, je odgovorila: »Kakšen partizan pa bi bil moj sin, če bi ostal doma, medtem ko bi se tovariši borili. Hočem, da je moj sin prvi povsod... Ne bi bila mati, če ne bi drhtela za sinovo življenje, ali če pade, vem, zakaj je padel. Že toliko njih je žrtvovalo svoja življenja, pa če je treba, naj ga tudi moj sin; da nisem stara žena, bi tudi jaz vzela puško in vesela bi bila, če bi padla z zavestjo, da sem tudi jaz uničila nekaj fašistov ter s tem pomagala čimprej uničiti fašizem...« (poročilo Smelija z dne 23. VII. 1942).

Žene in mladinke so množično odhajale v vojsko. 6. februarja 1943 so odšle iz Senožeč Marta Peganova, Pepca Čehovinova, Ivana Martinčičeva. V Pivški četi, kamor so šle, pa so že bile mladinke Tončka, Fani, Pevčeva. Žene in mladinke so bile tiste, ki so marsikje dale vzpodbudo za še odločnejši in množičnejši odhod v partizane.

Noč z ranjenci

Leto 1944 se je nagibalo v jesen, ki je pisano obarvala tudi gozd nad Babnim poljem. Tu je bila skrbno skrta slovenska vojna partizanska bolnišnica Snežnik. Pravzaprav je bila tu skupina bolnišnic — Pudob, Stari trg in Hrib.

Tiste dni smo imeli le malo hrane

in kadar se je približal čas južine, je vse zajelo prečudno veselje. Toda tokrat smo se zaman veselili rednega koruznega močnika, kajti...

Na postojanki se je iznenada pojavil zadihnan kurir.

»Nemci so... v dolini. Hitite z ranjenci... na varno... v bunker. Blizajo se že bolnišnici... hajka, tovariši...!« Nihče ga več ne poslušal. Ukazi padajo. Brez ugovora jih naglo izpolnjujemo. Raztrgane kurirjeve besede so povedale dovolj. Ker smo bili vedno pripravljene na iznenadenje, je bilo brž vse nared za umik globlje v gozd. Toda med ranjenci je bilo tudi nekaj takih, ki niso mogli brez tuje pomoči nikamor.

»S težkimi v bunker!« je bilo povelje. Sli smo. Počasi, previdno, zaradi Nemcev in zaradi ranjencev, ki jim je premikanje povzročalo neznosne bolečine. Bunker, pravzaprav votlina, je ležala četrte ure stran od postojanke, sredi med samimi smrekami, pod visoko, gladko skalo. Pogradi, pokriti s smrečjem, so že čakali ranjence. Verno, kolikor se je le dalo, smo jih položili nanje. Poslednja navodila — in zadnji partizan je zaslonil vhod v votlino z desko, vso prekrito z mahom.

Ostala sem sama. Sedem ranjencev je hroplo, stokalo in se zvijalo ob bolečin na bodljivem smrečju, v temi, ki jo je tu pa tam presekala le slabotna svetloba skozi razpoke v skali.

Z nočjo pa je izginila tudi ta. Tema, stokajoči tovariši. Vsak zvok je posedetorjen v tej pošastni noči. Kaj naj storim, da ne bo več stokanja, ki nas lahko izda? Tedaj se spomnim na injekcije morfija, ki so mi jih

(Nadaljevanje na 8. strani)

Delo pri stroju sicer ni težko, zahteva pa spretnost in seveda potrebno kvalifikacijo. Lahko se zgodi, da se kje kaj zatacne, za vsako pa ni, da bi klicali mojstra. Zato se bo mlada delavka potrudila, da svoj stroj spozna do zadnjega vijaka in sama postane njegov mojster — sebi, stroju in skupnosti v korist

Po zlomu fašistične Italije so narodnoosvobodilni odbori začeli organizirati po Primorskem in Slovenski Istri slovenske šole. Primorske, ki same niso končale slovenskih šol, so se v kratkih učiteljskih tečajih toliko naučile, da so mogle po tolikih desetletjih poučevati mladino v materinem jeziku. V Kubeđu sta poučevali Cvetka in Erminija Jakomin, v Predloki domačinka iz Loke Vida Primožič, v Movražu mladinka Marija Stepančič, v Rižani najprej Rozalija, nato Marta Kofol, v Podpeči mladinka Vida Primožič, v Truškah preprosta kmečka mladinka Monika Lovrenčič, v Gabrovici Zora Purger (do požiga vasi 28. 5. 1944), v Črnem kalu Zeljka Andrijašič, v Gračšču Danica Babič, v Poletičih Marija Vergan, v Rakitovcu preprosta kmečka žena — mladinka Marija Miklavčič. Vzgojno delo žena in mladink je bilo še večje, ker Slovenska Istra ni bila osvobodeno ozemlje, saj je sovražnik nenehoma vdiral, ropal in požgal po vaseh Slovenske Istre.

Janez Kramar

S PRVEGA REPUBLIŠKEGA POSVETOVANJA O VZGOJI STARŠEV

Gospodinjsko izobraževanje družine

Kakor smo poročali že v prejšnji številki, je bilo pretekli teden v Ljubljani tridnevno posvetovanje o izobrazbi in vzgoji staršev. Posvetovanja so se udeležili socialni, zdravstveni in prosvetni delavci iz vseh krajev Slovenije, pa tudi gostje iz bratskih republik. Med drugim je bil na dnevnem redu tudi referat ZIVE BELTRAM o gospodinjskem izobraževanju staršev. V strnjeni obliki objavljamo glavne misli, ki jih je podarila referentka.

Gospodinjstvo je pri nas najbolj zaostali faktor v gospodarskem procesu, tako glede tehnike, organizacije in metod dela. Razumljivo je, da povzroča to stanje stalno oviro za ves naš gospodarski razvoj in da zato zahteva nujno in sistematično reševanje. Sedanja gospodarska politika to samo omogoča in pospešuje.

Prav zato, ker je postalo gospodinjstvo aktualno, ni nič čudnega, da se pojavljajo različna, včasih prav čudna stališča o tem, kaj pravzaprav hočemo z vso to pomočjo gospodinjstvu in gospodinjam. To opozarja na dejstvo, da o gospodinjstvu, o njegovem mestu v našem družbenem in gospodarskem sistemu še niso razčiščeni pojmi. Dejstvo je tudi, da je to vprašanje vse preveč zaprto v naše ženske kroge in žal ne moremo trditi, da so to že usvojili pristojni činitelji in naša javnost. In vendar prav v socializmu ne moremo gospodinjstva izolirati od celotnega gospodarstva.

V naših razmerah je za gospodinjstvo značilno to, da razvoj znanosti in tehnike ustvarja pogoje za neprestano krčenje gospodinjskih del, tako po številu kot po obsegu. Ne samo tkanje in peka kruha, tudi pranje, krpanje in deloma kuhanje samo je že možno prenesti na družbene obrate in na industrijo. Hkrati pa nudi industrija nove materiale za obleko, opremo in čiščenje — snovi, ki so bolj trpežne in katerih uporaba prihrani marsikatero uro mučnega dela.

V tem živem procesu moramo vedeti tudi, kaj hočemo glede razvoja gospodinjstva. Hočemo, da bo vsaka žena, ki si tega želi, lahko izbirala in opravljala svoj poklic, ne da bi se ji bilo treba odreči družini in materinstvu. Zato je potrebno, skladno z našo zakonodajo in gospodarsko zmogljivostjo, misliti na ustanove za pomoč družini: šolske kuhinje, otroške vrtnice, mehanizirane javne in hišne pralnice, gospodinjske servise vseh vrst, proizvodno resnično praktičnih pripomočkov, dobrih konserv, raznovrstne konfekcije, dobre organizacije trgovske mreže itd.

V dejavnosti ženskih društev in zavodov za pospeševanje gospodinjstva naj bi zavzemalo posebno mesto gospodinjsko izobraževanje.

Tu je važna zlasti prevzgoja miselnosti glede pojmovanja o gospodinjstvu in njegovem mestu v celotnem gospodarstvu ter o novih porazdelitvah dela med člani družine v okviru gospodinjstva. Tu je potrebno razen analize družinskih proračunov in porazdelitve družinskih dohodkov proučiti še tehniko in porazdelitev dela v gospodinjstvu, trošenje energij pri posameznih opravilih itd.

Druga smer pa je poučevanje prebivalstva, sedanjih in bodočih staršev, o zdravi prehrani in o dobrem gospodarjenju v gospodinjstvu.

Področje za sebe pa predstavlja še sistem strokovnega izobraževanja kot priprave za gospodinjske poklice. Za-

to je tudi v delu predlog za uvedbo gospodinjske stroke v nomenklaturu poklicev, čemur bo nujno sledila organizacija strokovnih šol in tečajev, sistematizacija delovnih mest v gospodinjskih obratih in s tem tudi dvig strokovne kakovosti dela v teh obratih ter nove možnosti poklicne kvalifikacije za mnoge žene in dekleta.

Vsekakor je gospodinjski pouk v naših solah velikega vzgojnega pomena. Prvi pomen tega pouka je v tem, da so ga deležni dečki in deklice. Čeprav se je izkazalo, da še bolehamo na predsojnih gledih mesta in vloge enega in drugega spola, je zdaj led prebit. Marsikdo se je čudil, kako lepo je šlo in brez odpora in znova smo se prepričali, da lahko zaupamo mladini, ki se še nikoli ni uprla naprednim novostim. Dejstvo je, da se marsikje lahko prepričamo, kako lepo se dečki lotevajo kuhanja, pranja in čiščenja in da se ponekod razvija med dekleti in fanti pravo tekmovanje. To ni slučaj, ampak je že čas, da prinese moška delovna sila v gospodinjsko delo svojo — zgodovinsko pogojeno in pridobljeno — preciznost, preračunovitost in s tem dvigne kakovost gospodinjskega dela. Sodobno gospodinjstvo s svojo tehniko zelo pospešuje ta proces, posebno tam, kjer je višji življenjski standard.

Mladina, ki se že sedaj vzgaja v takem duhu, ne bo uporabila pridobljenega znanja šele takrat, ko bo osnovala lastno družino, ampak že zdaj spreminja odnose v družini in pomaga do drugačne razdelitve in pravičnega vrednotenja gospodinjskega dela.

Vsestranski razvoj — reševanje šolskega prostora, ustanavljanje šolskih in obratnih kuhinj, razvijanje uslužbenih ustanov — vse to bo postopoma ustvarilo pogoje za uvajanje enotnega delovnega urnika za tovarne, ustanove in šole, čemur bi se seveda moral prilagoditi še urnik trgovin in prevozov. Ta urnik naj bi bil nedeljen, s kasnejšim začetkom in z daljšim odmorom za kosilo izven doma. Prednosti takega sistema so številne in nesporne. Vsi grede istočasno zdoma in se istočasno vrnejo domov.

S tem odpade kup težav v vzgojnem, ekonomskem in zdravstvenem

Noč z ranjenci

(Nadaljevanje s 7. strani)

dali na pot. Dotipljem se v temi do njih in jih vbrizgam prvemu, drugemu, tretjemu, vsem po vrsti. Za dve uri bo dobro. Zaspali so. Potem pa, če ne bo šlo drugače, spet morfij. Tovariši spiyo. Sama sem z njimi, s temo okrog sebe in tesno b v sre. Nepremično strdim v vrata...

»Kaj če pridejo Nemci? Ali spim? Mar vidim prav?!« Skozi odprtino rine v bunker Nemeč, za njim še eden in še in še. Ni jih konca. Prameni močne baterije oblikujejo stene in ranjence na pogradih. Skočim kvišku. Toda zdaj ni nikogar več. Tovariši spe, toda zunaj, od daleč prihaja zateglo tuljenje volkov...

Saj nisem zaspala. Le strah je izoblikoval to strašno vizijo. Popolnoma se zavem šele, ko se prsti tesneje oklenejo ledenomrzlega ročaja pištole.

»Ne boste nas žive, tudi če zares najdete pot v bunker,« si mislim.

Kako dolgo je od tedaj, odkar so odšli tovariši? Tri ure, štiri, pet? Kdaj bo konec te noči?

Koraki! Čuj, spet eden, dva... so Nemci s psi? Kje so naši? Tedaj je zastokal Jože. Partizani so ga nedavno mobilizirali. Njegovo, včasih čudno obnašanje, nam ni bilo všeč. Pazili smo nanj. Mar hoče s kašljem, ki postaja vse hušji, priklicati Nemce? Ze sem pri njem. Toda prehiteli so me ranjeni tovariši. Dva sta se privlekla prav do njega, pripravljena, da mu preprečita vsak nov poskus.

Počasi polzi noč, mnogo prepočasi za sedem ljudi, zaprtih v majhni temni in vlažni votlini, z napetimi, utrujenimi živci. Končno dan. Zunaj je zbledela noč v somrak, ki sili sko-

pogledu, ljudje so na delu v najboljšem delovnem času, imajo red v prehrani, zato več proizvajajo, več zaslužijo in po prostem času ne trošijo sil v lovu za postranskimi zasluzki. Seveda je to pesem bodočnosti, toda enkrat jo bomo začeli peti. Zakaj ne bi postopoma? Najprej naj začne tisti kraj, ki bo uspel spraviti vse otroke v šoli v eno izmeno.

Z uresničenjem te zamisli, ki po svetu ni nič novega, bo tudi pri nas počasi izginila težka podoba, ki je danes še zelo značilna za naše družine: kronično utrujena, nerazpoložena mati, ki lovi svoj čas vedno za rep, otroci in gospodinjstvo brez pravega reda in oče, ki išče izhod iz tega kaosa raje zunaj kot doma, ali pa v alkoholu.

ŽENE PO SVETU

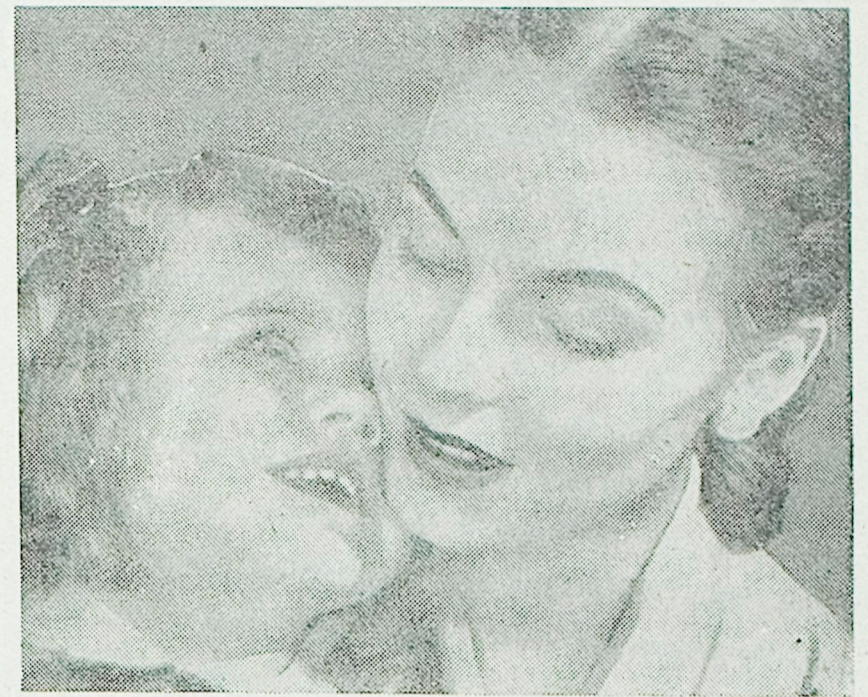
Borba za enakopravnost v raznih državah

Dolga stoletja so se žene borile za svojo enakopravnost. Med prvimi pravicami, ki so jih zahtevale, je bila pravica do izobraževanja.

Francija, Anglija in Amerika so dežele, ki jih imajo za zibelko borbe za enakopravnost in ki so bile zgled vsem drugim deželam — prav tam pa je bila ta borba najtežja in je najdalj trajala.

Še leta 1390 se je Christine de Pisan lotila nenavadnega podviga, ki je izzval mnogo roganja in velik škandal: živela je od svojega peresa. V delih »Zenin zaklad« in »Mesto za žene« je dokazovala, da je žena enakopravna moškemu. Napisala je: »Če bi bilo v navadi, da bi pošiljali dekleta v šolo, kakor pošiljamo dečke, bi se tudi žene spoznale v umetnosti in v znanosti kot moški.«

Po prvi francoski revoluciji je Olympe de Gouges predložila Konventu svojo »deklaracijo o pravicah žena«. Zahtevala je, da tudi žene dobijo »iste javne pravice, dolžnosti in službe kot vsi državljani«. Toda pot do tega je bila še dolga, čeprav je bilo na spomenikih iz leta 1780 napisano geslo o »svobodi, enakosti in bratstvu«. Francoski poslanski dom je bil le-

ŽENE PO SVETU

Borba za enakopravnost v raznih državah

ta 1925 pripravljen dati ženam popolno svobodo, senat pa se je trdo upiral vsaki spremembi. Tako so dobile Francozinje šele leta 1944 zakonito potrdilo o volilni pravici.

Angležinja Mary Astel je bila v 17. stoletju naslednica idej svojih francoskih predhodnic. Sredi 19. stoletja je bil največji pobornik za ženske pravice moški, John Stuart Mill, avtor knjige »Suženstvo žene«. Mill je tudi pripravil za parlament petico s 1400 podpisi. Zahteval je za žene volilno pravico. Predlog sicer ni prodrl, vendar so zakonodajalci nekoliko spremenili besedilo zakona o reformi: namesto besede »moški« so uporabili besedo »ljudje«. Žene so seveda potem dokazovale, da avtomatsko velja pravica tudi zanje. Parlament

Obleka s tričetrtinskimi rokavi in velikim izrezom. Pod obleko lahko nosimo volnen pulover ali svileno bluzo

Zdrava mati - zdrav otrok

Pričakovanje otroka je zmeraj povezano s strahom pred porodom in z bojaznjo, ali morda otrok ne bo normalno razvil. Vzlic temu pa marsikatera žena, četudi si otroka zelo želi, ne stori vsega, da bi si olajšala porod in zagotovila otroku zdravje. Mimo počitka, vednega gibanja in vsestranske zmernega življenja je v času nosečnosti potrebna tudi pravilna prehrana, od katere sta v veliki meri odvisna počutje bodoče matere in otrokov razvoj.

Kaj pomaga, če nosečnica je za dva, če pa v hrani ni na primer dovolj beljakovin, kalcija, železa, vitaminov itd., kar nujno potrebuje zase, še bolj pa za svojega nerojenega otroka. Samo debelenje nosečnice še ne zagotavlja, da bo otrok čvrst in zdrav! Kaj menite, zakaj je toliko nosečih žena tik pred porodom slabokrvnih, zakaj težijo, da jih bolj zobje, zakaj splavi in prezgodnji porodi, čeprav so nosečnice živele zmerno in se niso preobremenjevale z delom, zakaj velika nervoznost, nespečnost in razne bolečine? Mnogo

s tem ni soglašal. Vendar so se žene vztrajno borile. V prvi svetovni vojni so se skupno z moškimi borile za svojo domovino in tako se jim po vojni priznali volilno pravico.

Amerika je bila dežela, kjer se ženam v začetku ni bilo treba boriti za tisto, kar so samoumevno imele za svojo dolžnost: ramo ob rami so se borile s svojimi možmi za zemljo in za svoje otroke. Žena je streljala iz muškete, če je bilo treba, pomagala pri krčenju zemlje, pri gradnji in vsej organizaciji dežele. Ves čas pogostih vojn je bila žena možu zvest in enakovreden pomočnik. Ko je prišel leta 1787 z Deklaracijo neodvisnosti čas, da bi vsi ljudje res postali enakopravni, so pričakovale žene od federalne ustave priznanje svoje volilne pravice. Toda hudo so se uštele.

Prihodnji mejnik v borbi ameriških žena predstavlja šele leto 1848. Toda pravice še niso bile dosežene. Tudi črnici so prej dobili volilno pravico kot žene. Prva ameriška država, ki je ženam priznala to pravico, je bila Wyoming leta 1869. Tedanja voditeljica ženskega gibanja v Ameriki, Susan Anthony, je zahtevala to pravico za vso federacijo. Njena zamisel je bila uresničena precej pozneje, ko je postalo »Nacionalno združenje za žensko volilno pravico« že močna in vplivna organizacija.

Demonstracije borbenih ameriških žena 8. marca 1909, ko so zahtevale svojo enakopravnost, so dale ideje znanim borki za socialne pravice Klari Zetkin, da je na mednarodni konferenci socialistk v Baslu leta 1910, ko so žene zahtevale zase politične in ekonomske pravice, predlagala 8. marec za mednarodni borbeni dan žena. Od takrat je postal 8. marec simbol ženske borbenosti in solidarnosti v zahtevi po enakopravnosti. Ta borbena revolucionarna moč žena je bila najbolj vidna 8. marca 1917, ko so šle ruske žene v Petrogradu na ulice in se demonstrirale proti lakoti, vojni in carizmu.

Jugoslovanske žene so si priborile enakopravnost s sodelovanjem v ljudski revoluciji in v narodno-osvobodilni vojni. 24. člen naše Ustave je uzakonil pravice naših žena z besedami: »Žene so enakopravne na vseh področjih gospodarskega, državnega in družbenega življenja.«

teh težav lahko pripišemo prav nepravilni prehrani.

Seveda se brezbriznost do prehrane lahko mašuje tudi nad otrokom; rahitis, visok odstotek umrljivosti v prvem letu starosti, neodpornost proti raznim boleznim — vse to kaže, da naše nosečnice ne uživajo dovolj mleka in mesa (predvsem drobovine) ter sadja in zelenjave, v čemer je največ snovi, ki jih nujno potrebujejo.

Več o vsem tem boste zvedele v knjižici »Prehrana nosečnice«, ki jo je pravkar izdal Centralni zavod za napredek gospodinjstva. Poleg splošnih navodil glede prehrane in opozoril na neželbe posledice zaradi pomanjkanja te ali one življenjsko važne hranilne snovi je v knjižici še 10 celodnevih jedilnikov in več kot 60 preizkušenih receptov za preproste jedi, narejene iz živil, ki jih kmečkimi ženam povečini ni treba kupovati, vse druge pa jih dobijo razmeroma poceni. Knjižica stane samo 150 din.

Trije modeli spomladanskih oblek za naša dekletca

Nova slovenska literarna revija v Trstu

Ob izidu »TOKOV« — Zborniku I.

Tržaška skupina slovenskih literarnih ustvarjalcev je že vsa leta po vojni zelo aktivna, čeprav je imela kot zastopnica maloštevilne in strankarsko razcepljene narodne manjšine v tujem morju velike težave, zlasti pri izdajanju lastne revije. In če upoštevamo pri tem še zelo razgibano in umetniško dodelano gledališko delovanje v Trstu, pa temu dodamo še živahnost dijaških literarnih krožkov, potem moramo priznati, da je ta aktivnost res priznanja vredna. Zadnja leta sta iz te skupine prodrli v slovensko javnost Alojz Rebula in Boris Pahor in si pridobila že prav trdnost mesto med slovenskimi pripovedniki. Pomen tega delovanja je podoben pomenu, ki so ga imeli pesniki in pisatelji zasužnjene Primorske v času med obema vojnama. Dokazuje nam, da trdoživ in svobodoljubljen narod ne neha tam, kjer je potegnjena državna meja, ampak da diha, se bori in ustvarja, tudi če je v manjšini in nima vseh pravic.

Sama po sebi se je pokazala potreba, da morajo ti tržaški pesniki in pisatelji imeti tudi svoje glasilo, kajti prejšnje revije (Razgledi, Sidro) so zaradi objektivnih težav usahle. Tako se je porodila revija »Tokovi«. Porodila se je baje čisto na cesti, brez uredništva, brez tipkarice, brez denarja za honorarje itd. Ker so brez denarnih sredstev, bodo »Tokovi« odvisni zgolj od tega, koliko bodo prodrli v slovensko javnost in si pridobili čim širši krog občinstva. Zanimiv je nazor, ki ga je uredniški odbor — Boris Pahor, Alojz Rebula, Josip Tavčar — vzeli za vodilo. »Tokovi« naj bi zbrali med sodelavce in bralce vse, ki na dostojni umetniški višini in z zrelim čutom za odgovornost zavzemajo svoje stališče do vprašanj našega časa. Bila bi torej to pluralistična revija, ki ne odklanja nikogar zaradi takega ali drugačnega svetovnega nazora.

Kakor so že člani uredniškega odbora med seboj po svojem nazoru prepričani, da se sporazumeli »za to, da ne zaprejo revije nikomur, ki pristane na priznanje, da je lahko kdo marksist, pa ne zagovarja tiranije, da je kdo lahko krščanski socialist, pa ni oportunist, da je kdo lahko katoličan, pa ni agent« nikogar, da je naposled človek pred ideologijo.

Prva številka, ki je pred kratkim izšla v Trstu, je zelo živahna ne le v polemičnih in, za poznavalce razmer v slovenski literaturi malo preostrih uvodnih mislih, ampak tudi v proznih, pesniških in polesejističnih sestavkih. Ta živahnost izhaja iz svojstvenega, tržaško pobarvanega stila, predvsem pa je plod neposrednega kulturnega in življenjskega sti-

ka s sosedi Italijani, plod dveh različnih elementov.

Za pesniški del revije se ne da reči, da je nepomemben. To bi bilo nesnovano, kajti pesem je vsaka zase samostojna stvaritev, svet s polnimi zakoni, in se zato ne da kar na splošno oceniti. S poezijo sodelujejo: Gradnik, Vipotnik in Kocbek.

Za splošen vtis, ki naj ga revija da bralcu, je bolj merodajna leposlovna proza, ki jo objavljajo B. Pahor, A. Rebula, J. Tavčar in E. Umek. Pahorjeva črtica »Alge med prsti« se odlikuje po psihološkem občutku, ki ga ima pisatelj za fine, komaj zaznavne premike v notranjosti svojih oseb. Kot v svojih romanih, tako tudi tu išče vzroke drobnih vzgibov v človekovem početju. Ravno tako A. Rebula v »Ljubljanski noči« s psihološke strani analizira Prešerna in Copa ter intuitivno posveti v notranjost obeh najzagonetnejših mož naše romantike.

Josip Tavčar pa je v svojem »Tržaškem Zaratustri« in v črtici »Via della salita« oster logik. To sta dve filozofsko leposlovni skici. V »Tržaškem Zaratustri« se s filozofsko ostrino in umetniško intuicijo spušča v vprašanja današnjega časa: Madžarska, Suez, Smrt, Kritika ter skuša na neki višji osnovi vse to razložiti. Na tezi

RAZSTAVA MLADIH SLIKARJEV

Društvo prijateljev mladine v Kopru bo 9. marca ob 13. uri odprlo v mali dvorani Gledališča Slovenskega Primorja v Kopru razstavo slikarskih del dijakov koprskih učiteljskih, ženske obrtne šole in koprskih italijanske gimnazije.

Med razstavljenimi deli bo največ akvarčlov, nekaj mozaikov in gvašev. Razstava bo odprta do 15. marca.

Ob učiteljski konferenci v Ilirski Bistrici

Za enotni kriterij ocenjevanja

Pretekli meseci je bila v Ilirski Bistrici uradna učiteljska konferenca. Ne moremo reči, da je bila važnejša, kot so bile prejšnje — saj so vse konference velikega pomena za razvoj šolstva — vendar je dobro, če se širši krog ljudi seznanja z glavnimi mislimi, ki so vznemirjale in še vznemirjajo naše učiteljstvo.

Učni uspehi posameznih šol ob prvem polletju nujno pritegnejo našo pozornost in vzbudijo tudi skrb. Med posameznimi šolami so namreč zelo velike razlike v številu učencev, ki so izdelali, saj niha uspeh med 98% in 17%. Gotovo je,

o usodnosti je zgrajena »Via della salita«, ki je pisana po modernih principih črtice na tezo pri zahodnih pripovednikih.

Najbolj razgiban pa je polemično esejiistični del »Tokov«. Od Hayaeve (sodobni madžarski pisatelj) »Svobode v književnosti« preko Rebulove »Beležke« ter »Premišljevanja« izpod peresa Franceta Jeze pa do Merkujevega sestavka o sodobni slovenski glasbi vidimo, kako si skušajo pisci priti na jasno o vseh perečih vprašanjih današnje dejavnosti. Nekatere sodbe in obsodbe so zelo ostre in izključujejo vsako drugo možnost. Vseeno, konstruktivna kritika in polemika vedno vodita k uspehu in razčiščenju pojmov. Poznavalci naših javnih razmer in tudi dogodkov pa bodo gotovo v marsičem drugačnega mnenja kot »Tokovi«.

Jože Hočevar

Veselo presenečenje

KDO BO IZPOSOJEVALEC ŠT. 1000?

Ob prvi obletnici samostojnega dela se je Ljudska knjižnica v Kopru odločila, da bo nagradila najmarljivejšega izposojevalca. Ker precej jih je prišlo v poštev in izbira med njimi ni bila lahka, kajti odločilno ni bilo le to, koliko je kdo v enem letu prebral, ampak tudi, kakšne knjige je prvenstveno bral: bolj ali manj dobre. Sicer moramo reči, da v naši dobi kar založbe skrbje za kakovost knjig. Od predvojnih knjig, ki jih je naša mlada knjižnica pogrešala, pa se trudimo, da kupujemo antikvariatno — te tista domača in tuja literarna dela, ki so zaradi svoje vrednosti nepogrešljiva.

IZ NAŠE LJUDSKOPROSVETNE DEJAVNOSTI

DPD Svoboda v Senožečah

Senožeška Svoboda ima dramsko in godbeno skupino, šahiste in krojni tečaj.

Dramska družina je uprizorila preteklo soboto in nedeljo veseloigro »Poslednji mož«, v ponedeljek pa je bila ponovitev v senožeški bolnišnici. Povsod je občinstvo, ki je vsakokrat napolnilo dvorano, bilo s predstavo izredno zadovoljno. Vsekakor zaslužijo igralci vse priznanje, saj so žrtvovali za vaje in predstave veliko prostih ur. Posebno zaslugi ima Janez Pegan, ki je igro režiral in tudi igral glavno vlogo. Vse to je zmogel kljub temu, da ima na svoji kmetiji veliko dela. Dramska družina name-rava še gostovati v Divači in v Lokvi.

V tem letu je dobila senožeška Svoboda precej podpore od občine in od okraja. Tovariš Sosič, ki je kot prizadeven član društva dobil Kosovelovo nagrado, je le-to poklonil društvu.

Društvo si bo skušalo pomagati samo, vendar nikoli ne bo imelo toliko finančnih sredstev, da bi zmoglo popraviti dvorano in urediti oder. M. S.

KUD V STUDENEM PRI POSTOJNI

V Studenem se zlasti mladina prav dobro zaveda, zakaj tudi na vasi toliko govorimo o prepotrebem kulturno prosvetnem udejstvovanju. Uspeh svojega dela je pokazal pevski zbor, ki je nastopil za proslavo 29. novembra, dramska družina pa za silvestrovanje. Društvo šteje zdaj 35 članov, v odboru je precej mladine, kar je jamstvo, da se bodo vrste društva še pomladile.

Društvo v Studenem se je lepo izkazalo s proslavo 8. februarja, slovenskega kulturnega praznika. Nastopil je mladinski pevski zbor, pomnožen s starejšimi pevci, recitatorji in pionirski pevski zbor. Proslave se je udeležilo okrog 200 ljudi.

Tako društvo počasi uresničuje sklepe, ki jih je sprejelo na zadnjem občnem zboru. Pripravilo je proslavo 8. marca in dve uspešni predavanji, zdravstveno s sodelovanjem RK in potopisno. Poslušalci, ki jih je bilo nad 100, so bili zadovoljni in so izrazili željo, da bi radi kmalu spet slišali kaj podobnega. -ih

Božidar Jakac: Poslednje zvezde, (barvni lesorez, 1953)

NOVE knjige

DALEČ OD CIVILIZACIJE

Naš jugoslovanski rojak Tibor Sekelj, ki živi zdaj v Južni Ameriki, je podnaslovlil svoje potopisno delo »Daleč od civilizacije« — »Življenje plemen ob Amaconki«. Opisuje pragozde med Brazilijo in Bolivijo, neraziskovane valove zelenega pekla, divje zveri, neizmerne daljave in skrivnostne reke, v vsem tem okolju razburljivo srečanja s primitivnimi indijanskimi plemeni. Razen teh pustolovščin pa opisuje avtor prizadevanja resnobnega raziskovalca, ki nas hoče seznaniti z zanimivostmi neraziskanih krajev. Mladinska knjiga je izdala to delo v zbirki »Globus«.

IZBRANO MLADINSKO DELO

Založba Mladinska knjiga v Ljubljani je posvetila posebno skrb bogatemu mladinskemu slovstvenemu delu Franceta Bevka in izdaja periodično njegova dela v posebni zbirki. Pred kratkim je izšel v tej zbirki deveti zvezek Bevkovih spominov pod naslovom »Otroška leta«. To drobeno knjižico spominov je napisal Bevk že pred leti in izdala jo je Primorska založba »LIPA«. Sedanja izdaja je torej ponatis enega poslednjih in najbolj uspešnih Bevkovih mladinskih del.

V knjigi je objavljeno šestnajst neposrednih in čustvenih črtic, med katerimi so najboljše Ranjeno srce, Zlata roka, Moja prva knjiga in Mlečni zob. Pravzaprav pa je težko izbirati najboljše, kajti vse so prežete z neposrednim, podoživljanjem in umetniško prepričljivostjo.

Knjigo je ilustriral Stefan Planinc.

Kakor smo že pred časom poročali, je Slov. narodno gledališče v Trstu dalo v letošnji sezoni pobudo za »Gledališke ponedeljke«. Po tretji prireditvi, ki je bila v ponedeljek, 25. februarja, lahko trdimo, da je ta zamisel naletela na ugodna tla in se vedno bolj uveljavlja. Med udeleženci je bilo veliko število mladine, kateri je bil tokratni ponedeljek skoraj izključno posvečen. Na sporedu je bila namreč kot osrednja točka »Mladina v umetnosti«. Sodelovali so nekateri profesorji in učitelji, člani SNG ter pevski zbor Dijaškega doma.

Člani SNG so prikazali kratek odlomek iz mladinske igre »Srebrna lilija«, katere premiera je bila v četrtek, 28. februarja. Uprizoritev mladinske igre »Srebrna lilija«, ki je, kakor pravi njen avtor Hans Fitz »pravilna igra za otroke in vse one, ki so še lahko otroci«, je pripravil in režiral član SNG Joško Lukež; sceno pa je postavil Ivo Kuferzin, ki se je tako prvič javno predstavil. Premiera je bila v dvorani »Stadiona I. maj« pri Sv. Ivanu in je vsestransko zelo lepo uspela. Nastopali so ves ansambel SNG in še nekateri gojenci Igralske šole SNG. Pripomniti je treba, da je bila to prva uprizoritev te igre v slovenščini.

stava ni čudežen recept — začeti moramo pri otroku, pri praktičnem delu — ne zopet v kabinetih. Vključevanje otroka v delo, prilagoditev učnega načrta njegovim psihološkim sposobnostim, to je glavni princip. Zavedati se moramo, da je otrok živ organizem, ne pa kamen, iz katerega poljubno klešemo kip socialističnega človeka. N. K.

V ŠMARJAH PRI KOPRU
KLIJE NOVO ŽIVLJENJE

*

ŠMARSKA POMLAD

V Šmarjah pri Kopru postaja vse bolj živahno. Tempo današnjega časa, ki ga narekuje kmetijski in industrijski razvoj naših krajev, ne more iti neopazno mimo tega, od glavne ceste in večjih gospodarskih središč odmaknjenega slikovitega in starega slovenskega naselja.

V zadnjem letu so zabeležili marsikakšen uspeh, bodisi v tej ali oni veji družbene dejavnosti. Veliko je k temu pripomogel začetek obratovanja tovarne »ERMA«, ki bo dajala vse pomembnejše obeležje tej vasi.

KMETOVALCI

Prebivalci so večinoma kmetje, ki danes, tik pred začetkom pomladi, pripravljajo gnojila, obrezujejo trte in urejujejo tople grede za gojenje paradižnikovih sadik. Celo vrsto njiv, na katerih se je še lani bohotila detelja ali kakšna druga, gospodarsko manj pomembna kmetijska kultura, pripravljajo za sajenje paradižnikov. Zagotovljen odkup z določeno ceno in dokaj dobre lege zemljiških površin jih vzpodbujajo k preorientaciji njihovega kmetijstva. Zato pridno kopljejo in pripravljajo umetna gnojila, ki jih pod ugodnimi pogoji nabavljajo v zadrugi na kredit. Težnja po intenzivni obdelavi zemlje jim je narekovala, da so odprli novo skladišče na križišču cest Puče-Koštabona, vedno večji kmetijski pridelki pa so z drugo prisilili, da je začela graditi veliko odkupno bazo na križišču cest Šmarje-Gažon. V načrtu imajo tudi razširitev vinske kleti, saj sedanja ne zadošča več današnjim potrebam. Kmetov-mladincev je sicer v Šmarjah malo, kajti večina mladincev in mladink hodi delat v tovarno. Zato tudi niso mogli ustanoviti kmetijsko-gospodarske šole.

IN DRUŠTVA

Med društvi je najdelavnejša Ljudska tehnika. V preteklem letu je priredila tečaj foto- in radio-amaterjev ter dva avto-traktorska tečaja. TVD Partizan je zaživel šele pred meseci, vendar pa ima danes že štiri oddelke, ki redno vadijo. Največ uspeha so dosegli igralci namiznega tenisa, saj so v troboju odpravili sicer oslabiljeno koprsko ekipo s 3:2, ekipo JLA pa s 4:1. Šmarski odbojkarji pa so imeli za sedaj le malo sreče in bodo morali z nogometiški, ki se želijo letos pomeriti tudi z renomiranejšimi enajstoricami, prav pridno vaditi, če bodo hoteli poseči v borbo za boljše mesta v okrajnem merilu.

Cirkularka jim dela preglavice

V Drežnici in njeni okolici imajo večkrat neprijetnosti zaradi šibkega električnega toka. Zato tudi ne morejo popolnoma izkoristiti žago-cirkularke. Kmetijska zadruga je nabavila zanjo bencinski motor, ki pa ima tudi svoje muhe. Večkrat se namreč pokvari in mine precej časa, da ga zopet usposobijo za nemoteno koriščenje.

Na splošno pa se prebivalci teh krajev lahko pohvalijo z dobrim gospodarjenjem svoje kmetijske zadruge. Dobička člani-zadružniki ne razmetavajo, porabijo ga za razne regreše ter se stalno trudijo, da bi povečali kmetijsko proizvodnjo.

Na zadnjem zboru volivcev so razpravljali predvsem o krajevnih vprašanjih. Govorili so o težavah, ki jih imajo z organi za gozdarstvo, ker ti zasajajo nove gozdne nasade tam, kjer kmetje čistijo zemljišča za pašništvo. Pritožili so se tudi zaradi previsoke davčne obremenitve na les za domačo porabo, ker so zaradi tega močno ovirani pri rednih popravilih gospodarskih poslopij, oziroma morajo opravljati ročno žaganje. Imajo pa tudi težave z ureditvijo vodovoda v Dolnjih Ravnah. Na tem zboru volivcev so govorili tudi o dosedanjem delu njihovih upravnih in družbenih organov. -ot

Tudi kulturno-prosvetno delo v društvu »Branik« počasi oživlja. Šmarčani so bili znani kot dobri pevci in plesalci narodnih plesov, razen tega pa tudi kot spretni lutkarji. Posebno ob večjih praznikih so prirejali uspele akademije. To kulturno-prosvetno delo je v preteklih letih nekoliko zamrlo, danes pa kaže, da bo zopet zaživel s podvojeno močjo.

Imajo tudi knjižnico, ki jo bodo izpopolnili z novim čtivom. Precej domačinov pa je naročenih na časopise, predvsem pa na Prešernovo družbo.

PA ŽENE

Tudi žene, ki so se skrbno pripravile na proslavo 8. marca, bodo v kratkem organizirale tečaj za prvo pomoč, nato pa krojni tečaj in tečaj za vkuhanje sadja ter zelenjave. Sklenile so tudi sodelovati pri ureditvi šolske kuhinje, namenjene učencem iz oddaljenih krajev. Dela bi imele veliko, le časa je bolj malo, kajti najprej je skrb za družino.

SENADOLE

V Senadolah je bil v soboto zbor volivcev, na katerem so razpravljali o raznih gospodarskih in komunalnih vprašanjih. Predsednik krajevnega odbora Andrej Šajne je volivce seznanil z novimi predpisi o pokopališkem redu in o pokopaliških pristojbinah, ki so namenjene vzdrževanju pokopališč. Razen tega je navzoče seznanil tudi z delom občinskega ljudskega odbora, katerega odborniki je, in poročal o izvršitvi lanskega občinskega proračuna.

Na tem zboru volivcev so izvolili tudi krajevno komisijo za male asanacije in sprejeli sklep o predlogu, ki so ga naslovili na ObLO Divača, da bi honorarno zaposlili delavca, ki bi skrbel za vzdrževanje občinskih poti, predvsem tistih, ki so speljane po hribovitem terenu in so potrebne čestih popravil.

GORNJE VREME

Najvažnejša točka dnevnega reda nedavne seje krajevnega odbora v Gornjih Vrelih je bila razprava o čiščenju in škropljenju sadnega drevja. Ta akcija, trajala je nekaj mesecev, je dobro uspela in so skoraj vsa dela že zaključena. Pri čiščenju in škropljenju sadnega drevja so sodelovali skoraj vsi sadjarji, tiste pa, ki se teh sadjarskih opravil niso lotili iz kakršnega koli vzroka, bodo opozorili na najnost škropljenja sadnega drevja. Sadjarstvo v divaški občini je namreč zelo pomembna gospodarska panoga, ki pa je bila v zadnjih letih precej zanemarjena.

Krajevni odbor, vodi ga odbornik ObLO Divača Anton Zrnc, je tudi sklenil opozoriti prebivalce na temeljite preglede vodovodnih priključkov, da bi ugotovili in takoj odstranili vse okvare. Vaški vodovod je star ter ima močno izrabljeno napeljavo, zato so okvare česte, kar povzroča vaščanom precej skrbi. V načrtu imajo tudi organiziranje prostovoljnega dela za premostitev javne vodovodne pipe, ker je mesto, kjer je sedaj nameščena, neprimerno. Razen tega so se člani krajevnega odbora pomenili tudi o prostovoljnem delu za popravilo krajevnih poti.

TEČAJI ZA IZOBRAZBO ŽENA V POSTOJNI

Pretekli teden je postojnsko Društvo za napredek gospodinjstva zaključilo gospodinjski tečaj. Udeležilo se ga je 20 žena in deklet. Večina tečajnic je bila iz okoliških krajev, ki so oddaljeni od Postojne tudi do dve uri hoda. V kratkem bo to zelo delavno društvo priredilo še krojni in šiviljski tečaj. Zastopstvo tovarne šivalnih strojev »Singer« bo dalo na razpolago 10 šivalnih strojev,

IN ŠE MLADINA

Najbolj razveseljiva stvar v Šmarjah pa je, da mladina postopoma prevzema naloge starejših. Tako je v odboru Partizana nad polovico članov starih okrog 17 let. Verjetno najmlajši tajnik prosvetnega društva pa je prav v Šmarjah, saj še ni dopolnil sedemnajstega leta starosti. Delo teh mladincev je proti pričakovanju zadovoljivo in se radi obračajo za nasvete k starejšim tovarišem. Veliko veselje so mladinci in mladinke, verjetno pod vplivom tamkajšnjega učiteljstva, ki je začelo študirati neko Molièrovo komedijo, pokazali do gledališkega dela. Skupina 15 let starih je brez kakršne koli pobude od drugod naštudirala, in to popolnoma samostojno, veselo enodejanko. Ta živahnost v delu mladine pa bo dosegla svoj višek ob Dnevu mladosti, ko bodo pokazali žetev sedanjih naporov. V kratkem: šmarska mladina daje posebno obeležje življenju in delu te vasi, ki se počasi, a dosledno razvija v eno izmed gospodarsko najpomembnejših središč koprške občine. ZD

KRATKE OD VSEPOVSOD

na katerih se bo izučilo za šivilje nad 50 že prijavljenih tečajnic. Društvo za napredek gospodinjstva ima za prirejanje teh tečajev na razpolago prostore otroškega vrta, ki pa so za te namene že nekoliko pretesni. Stina

DREŽNICA POD KRNOM

Pred dvema letoma smo se zadnjikrat oglasili iz Drežnice pod Krnom. Takrat smo tudi zapisali, da obiskuje kmetijsko šolo le malo učencev. Danes pa je to vprašanje še bolj pereče. Kaže, da med mladino ni zanimanja za šolanje v tej šoli in najslabše je to, da tudi starši ne vplivajo na svoje otroke pri izbiri poklica in pri strokovnem izpopolnjevanju v kmetijskih opravilih. Pričakovati je, da bo aktiv mladih zadružnikov, ki ga nameravajo letos ustanoviti, močno vplival na tolmačenje pomena te šole, ker je kmetijstvo v tem predelu pomembna gospodarska panoga.

Drežniški mladinci so se že pred časom seznanili z nalogami prostovoljnega gasilstva. Imeli so že nekaj vaj in se sedaj vključili v novoustanovljeno gasilsko društvo. Le-to si bo v kratkem nabavilo nekaj najnujnejših gasilskih potrebščin, ko pa bo urejena vodna mreža, bodo prostovoljni gasilci lahko ob vsakem času uspešno nastopili proti požarom. -ot

V PIRANU 114 MLADINCEV — NOVIH ČLANOV PREŠERNOV DRUŽBE

V počastitev slovenskega kulturnega praznika, ki ga slavimo vsako leto ob obletnici smrti največjega slovenskega pesnika dr. Franceca Prešerna, je učiteljstvo piranske osnovne šole organiziralo med šolsko mladino široko akcijo za zbiranje članov Prešernove družbe. Uspeh te akcije je bil, da se je prijavilo 114 mladincev in mladink. Najuspešnejša med zbiratelji novih članov je bila tovarišica Marija Mesič, ki je v IV. a razredu vpisala v Prešernovo družbo 50% vseh učencev tega razreda. A.

ZA ZDRAVJE NAŠIH OTROK

Izvidi zdravniških pregledov šoloobveznih otrok na osnovni šoli v Piranu kažejo, da je nekaj otrok, ki imajo slabo držo telesa, ploske noge ali celo ukrivljene hrbtenice. Zato je učiteljski zbor piranske osnovne šole sklenil na predlog zdravnikov-specialistov organizirati posebne fizikalne vaje za take šolarje. Vaje vodi učiteljica Iva Slamnik. Na roditeljskem sestanku pa bodo starši poučeni o načinu izvajanja teh vaj z ozirom na to, ker jih bodo otroci lahko opravljali doma pod nadzorstvom staršev. Organizatorji so prepriča-

Pisma uredništvu

Tovariš urednik!

Vsak dan beremo, pa tudi sami na svojih žepih opažamo, da so malo-prodajne cene mesa znatno previsoke v primerjavi z odkupno ceno živine. Medtem ko prodajajo drugod govedino po 180 in 200 dinarjev za kilogram glede na kvaliteto, jo mesarji na Kobariškem nudijo po 220 dinarjev, ne ozirajo se, če je ta najslabše vrste, s kostmi in žilava ali če je prvovrstna. Kaže, da na tako poslovanje vpliva prodaja boljših kosov mesa potrošnikom iz tujih krajev, domačini pa se morajo zadovoljiti z ostanki. Pri tem pa se mesarji na Kobariškem radi izgovarjajo, češ danes dobro — jutri slabše in obratno, a pri tem nikdar ne pripomnijo: danes dražje — jutri ceneje. Potrošnik

Tovariš urednik!

Imam 15 let in sem hčerka padlega borca NOB. Z materjo živiva na majhni kmetiji v Kocjančičih pri Pridvoru. Pred mesecem mi je zbolela mati in so jo odpeljali v bolnišnico, kjer se še sedaj zdravi. Tako sem ostala brez stalnih sredstev za preživljanje. Krajevni odbor Zveze borcev v Pridvoru pa je opazil moj težak socialni položaj ter je pri občinskem odboru ZB v Kopru posredoval za podporo, ki me je rešila

najhujših skrbi za življenje. Dobila sem denar in blaga v skupni vrednosti okrog 12.000 dinarjev. Zaradi njihove pozornosti sem jim iskreno hvaležna, srečna pa sem, ker so se člani krajevnega in občinskega odbora Zveze borcev zavzeli za otroka njihovega padlega soborca. Teža njihovega človekoljubnega dejanja se bom vedno hvaležno spominjala.

Gracijela Skorja

Kocjančiči pri Pridvoru

Tovariš urednik!

Prebivalci Rižane, Črnega kala, Rozarja, Štepanov, Gabrovice in Ospa se pritožujejo, da v Kopru na avtobusni postaji zamažajo čakajo, da bi se po svojih opravih lahko vrnili z avtobusi domov. Avtobusi na dolgih progah jih največkrat ne vzamejo, ker so skoraj vedno polno zasedeni. Dogaja se, da morajo včasih čakati od polne do večera, pa še ne doblijo mesta. Prav bi bilo, če bi avtobusno podjetje v Kopru, ki vzdržuje zvezo z Dekani večkrat dnevno, podaljšalo to progo do Rižane, Mostičja pod Kubedom in do Črnega kala. Od tam bi se avtobus vračal po novi cesti nazaj v Koper. S tem bi bilo ustrezno večjemu številu potnikov iz omenjenih vasi, ki imajo pogosto opravke v Kopru. A. P.

ni, da bo med starši zanimanje za pravilno rast njihovih otrok in da bodo pomagali organizatorjem pri delu. A.

POGOVORILI SO SE O NALOGAH

V petek, 1. marca je bil v Pridvoru, bivšem Sv. Antonu pri Kopru, sestanek vseh predstavnikov krajevnih množičnih organizacij. Na tem sestanku so razpravljali o aktualnih gospodarskih in političnih vprašanjih ter o izvajanju sklepov portoroškega posvetovanja članov ZK koprškega okraja, kakor tudi o zaključkih občinske konference ZK, ki je bila pred dnevi v Kopru. V živahni razpravi je sodeloval tudi sekretar okrajnega komiteja ZK Albert Jakopič-Kajtmir, ki je sestanku prisostvoval kot gost. Navzoče je opozoril na nekatere značilnosti našega gospodarskega in političnega življenja ter odgovarjal na številna vprašanja. V. T.

DOLNJE LEŽEČE

Da bi popravili krajevne poti na območju Dolnjih Ležeč, bo tamkajšnji krajevni odbor zaprosil ObLO Divača, da prevzame stroške za nabavo vsaj 160 kub. metrov gramoza, ker so prebivalci pripravljeno sodelovati pri teh delih s prostovoljnim delom. Ta krajevni odbor, ki je 24. februarja na svoji redni seji razpravjal o nekaterih najvažnejših krajevnih gospodarskih vprašanjih, je obravnaval tudi neredno dobavo borovcev za domačo uporabo. Kmetje bi namreč morali dobiti 20 kub. metrov borovcev, vendar pa so prejeli le polovico odobrene količine. Zato so predlagali, naj bi lo-

garji čimprej označili borovce, ki bi prišli v poštev za posek. Ob tej priložnosti so še predlagali, naj bi kmetje dobili tudi les od borovcev-samosevcev, ki jih bodo posekali zaradi razširitve pašnikov. To razširitev je že odobrila občinska komisija za razmejitev kmetijskih in gozdnih površin in kmetje upajo, da bodo s tem predlogom uspeli, saj potrebujejo les za postavitve podov v hlevih. -er

PIRAN

Dom onemoglih v Piranu je te dni prešel iz pristojnosti Okrajnega ljudskega odbora v pristojnost ObLO Piran. Lani je uprava doma s smotnim gospodarjenjem znižala oskrbovalnino za okrog 1000 dinarjev mesečno. Oskrbovanici so dobro preskrbljeni in zadovoljni z življenjem v domu. Večina med njimi je slabega zdravja in je navezana na posteljo. Lani so dom preuredili ter nabavili novo opremo in dvojna okna v spalnicah. M. C.

SENOŽEČE

Dramatska skupina DPD Svoboda iz Senožeč se je v soboto in nedeljo predstavila z dobro odigrano trodejanjo »Poslednji mož«. Delo je režiral Ivan Pegan, ob vsestranski pomoči učiteljice Marije Sosič. Igralci so se v študij vlog temeljito poglobili in zaigrali z uspehom. S tem delom bodo še ta mesec gostovali v Divači in v Lokvi.

V nedeljo pa bo v Senožečah nastopil znani Avenikov kvintet iz Ljubljane s solistoma Dano Filipičem in Francem Korenom ter gledališkim igralcem Janezom Rohačkom. -er

Milijoni gorijo

Na kraški planoti in v tistem delu Slovenske Istre, ki jo povezuje železniško omrežje, se zopet vrstijo gozdni požari. Pretekli petek je iskra iz dimnika lokomotive povzročila v Podgorju več 100.000 dinarjev škode. Gorel je mlad borov nasad. Istega dne je nepreviden avtomobilist med Petrinjami in cestnim križiščem Podgorje-Črni kal vrgel gorečo vžgalico v suho travo ob cesti, ki je pričela gopeti. Burja pa je razpihala plamen s tako naglico, da je v nekaj sekundah nastalo na površini približno enega ara pravcato ognjeno jezero, ki se je grozeče širilo proti pogozdenim kompleksom.

V soboto približno opoldne pa je izbruhnil požar v enem izmed najlepših, komaj sedem let starih borovih gajev, ob trasi nove ceste v Kozini. Cestne delavce je namreč zeblo in so si zakurili približno roba gozda, v katerem je v burji šelestela skoraj do kolen

visoka suha trava. V petnajstih minutah je nastala velikanska škoda.

Zadnji čas so gozdni požari na območju občine Hrpele skoraj na dnevem redu. Prebivalstvo se sprašuje, kdaj bo železniška uprava opremila dimnike lokomotiv s takšnimi iskrolovci, da bodo z ogromnimi žrtvami doseženi uspehi pogozdovanja varni pred požigi. Uničenih pogozdenj ne more nadomestiti odškodnina, ki jo mora železniška uprava vplačati vsako leto v sklad za pogozdovanje Krasa. Kajti namen trupalnega pogozdovanja ni samo v tem, da bi na Krasu že v dolednem času zopet zrasli zeleni gozdovi takšni, kakor so bili nekoč, da bi se ustvarila naravna zaloga lesa, marveč, da bi novi gozdovi spremenili na kraško-istrski planoti tudi klimatske ter vegetacijske razmere, kar je velikega gospodarskega pomena. J. Z.

TELESNA VZGOJA • ŠPORT • SAH

Dvoje srečanj na Matajurju

Prvo marčno nedeljo so izbrali goriški in furlanski smučarji za številne prireditve na idealnih smučiških Matajurja. Goriški Partizan je namreč organiziral na severnih pobočjih Matajurja meddrustvena tekmovanja za člane in pionirje, na južni strani Matajurja pa je priredil italijanski smučarski klub iz Vidma veleslalom, ki se ga je udeležilo tudi sedem najboljših goriških smučarjev.

Meddrustvenih tekmovanj na naši strani so se udeležili člani in pionirji iz Livka, Kobarida in Tolmina. Nastopilo je 75 tekmovalcev v alpskih disciplinah, pionirji ter pionirke pa so tekmovali tudi v tehkih. Rezultati v posameznih disciplinah so bili naslednji:

Veleslalom (člani), 400 m dolga proga z 22 vrati in 185 m višinske razlike: 1. Anton Faletič 43,2, 2. Cvetko Kutin 43,6 (oba Livek).

Veleslalom (mladinci): 1. Lado Faletič (Livek) 38,05, 2. Marijan Faletič (Livek) 39,02.

Veleslalom (ml. pionirji), 200 m dolga proga, 12 vrati, 75 m višinske razlike: 1. Jože Medved 33,2, 2. Marko Hrast 38,2 (oba Livek).

Veleslalom (st. pionirji): 1. Viktor Faletič 38,8, 2. Anton Medved 40,8 (oba Livek).

Tek na 1.500 m dolgi progi (st. pionirji): 1. Jordan Rot (Kobarid) 7,00, 2. Viktor Faletič (Livek) 7,5.

Teki na 1.000 m (st. pionirke): 1. Majda Mašera, 6,50, 2. Jožica Medved 7,17 (obe Livek).

Teki na 1.000 m (ml. pionirji): 1. Marijan Miklavčič 6,26, 2. Vlado Perica 7,17 (oba Kobarid).

Po zaključku prireditve so pionirji iz Livka prejeli prehodni pokal goriškega okrajnega sveta za kulturo in prosveto, srebrni plaketi pa sta dobila livška pionirja Viktor Faletič in Marko Hrast. Med najboljših člane in mladince pa so razdelili tudi več praktičnih daril. Ob tej priložnosti je treba pohvaliti livški Partizan, ki je organiziral uspešno kulturno prireditev in družabni večer za udeležence tekmovanj, hkrati pa je skupaj z upraviteljstvom tamkajšnje šole zelo

TELESNA VZGOJA

V PIRANU IMAJO TEŽAVE Z VADITELJSKIM KADROM

Na občnem zboru TVD Partizan v Piranu so ugotovili, da imajo največ težav zaradi pomanjkanja vaditeljskega kadra. Temu vprašanju bodo letos posvetili vso pozornost, hkrati pa so opozorili, da bo moral biti novo izvoljeni odbor mnogo bolj delaven, kakor pa je bil prejšnji.

Letos bo piranski Partizan posvetil vso pozornost razen splošni vadbi tudi igram z žogo ter morskim športom (plavanje, jadranje in veslanje).
M. C.

NOGOMET

PULA — KOPER 4:1 (3:0)

V nedeljo je bilo v Kopru prijateljsko srečanje med domačim moštvom in Puljčani. Gostje so zaslužno zmagali s 4:1, predvsem zaradi boljše kondicije in večje odločnosti v zaključnih akcijah, medtem ko so bili Koprčani v polju enakovredni nasprotnik. Častni gol za domače moštvo je zabil Rozman.

MALI ROKOMET

BUJČANI USPEŠNEJŠI NA TURNIRJU V KOPRU

Pred okrog 500 gledalci so Koprčani v nedeljo priredili prvi turnir v letošnji sezoni. Nastopilo so moške in ženske ekipe iz Kopra, Buj in Reke (Orient).

Med moškimi ekipami so Bujčani z odlično igro premagali Orient z 18:15 in Koper z 19:12 in zaslužno osvojili prvo mesto. V borbi za drugo mesto je Orient premagal Koper z 20:10.

Med ženskimi ekipami pa so se najbolj odlikovale Rečanke, ki so premagale Koper z 8:6, Bujke pa z 9:1. Drugo mesto so zasedle Koprčanke, ki so sicer igrale z Bujami neodločeno 7:7, vendar je odločila precej boljša razlika v golih v njihovo korist.

lepo postregel pionirje s toplimi pijačami in prigrizkom.

Mnogo dobrih besed lahko rečemo tudi na račun organizacije veleslalom na italijanski strani Matajurja. Naše smučarje so v Čeda-

PIREDITVE NA GORIŠKEM

V Idriji, kjer je sedež goriškega okrajnega šahovskega odbora, so te dni zaključili okrajno mladinsko prvenstvo. Prvo mesto je osvojil Idrijčan Viktor Crnobrnja, trije mladinci pa so si priborili tretjo kategorijo.

Ze to soboto pa se bo začel v Kanalu turnir za okrajno prvenstvo članov, ki se ga bo udeležilo 12 najboljših goriških šahistov. Nastopili bodo najboljše plasirani šahisti s klubskih prvenstev, medtem ko imajo tretjekategorijni pravico direktne udeležbe.

Prihodnji mesec pa bodo organizirali okrajno žensko prvenstvo. Zmagovalke tega turnirja se bodo pomerile z najboljšimi igralkami koprškega okraja za naslov ženskega šahovskega prvaka Primorske.
S. L.

V POSTOJNI JE PREMALO ZASTOPANA

vajenska in kmečka mladina

Na rednem občnem zboru TVD Partizan v Postojni so ugotovili, da je v društvu najbolj aktivna dijaška mladina, medtem ko je vajenska in kmečka mladina slabo

du zelo lepo sprejeli in jim izkazali prisrčno športno gostoljubje. Imeli pa so precej težko delo, ker so se morali pomeriti z najboljšimi tekmovalci iz Čedad, Vidma in Trsta, slabe snežne razmere pa so jim letos onemogočale redne treninge.

Tekmovalna proga v veleslalomu je vodila z vrha Matajurja z višine 1640 metrov, v dolžino 2.500 m in z višinsko razliko nad 500 metrov. 62 tekmovalcev, ki so tekmovali v dveh skupinah, je moral prevoziti skozi 30 vrata.

Najboljši uspeh sta dosegla Podgornik in Zvan, ki sta zasedla v ekipnem plasmaju 4. mesto in osvojila pokal Coppa CEAB — Udine. Med posamezniki so se uvrstili v prvi skupini Davorin Zvan na 7. mesto s časom 2,38,3, Peter Podgornik na deveto mesto (2,43,3) in Franc Strm na 14. mesto (2,55,4). Zmagovalec v prvi skupini je bil Gianni Cotterli iz Vidma s časom 2,20,8, v drugi skupini pa Tržačan Nerone Goos s časom 2,46. Naši tekmovalci so prejeli razen pokala tudi nekaj lepih praktičnih daril.

V nedeljo, dne 17. marca, bo na naši strani Matajurja tradicionalni smuk, ki se ga bodo udeležili tudi italijanski gostje.
J. P.

V POSTOJNI JE PREMALO ZASTOPANA vajenska in kmečka mladina

zastopana. Društvo šteje trenutno 531 članov.

Lani so člani sodelovali na številnih tekmovanjih, zelo aktivni pa so bili tudi pri gradnji novega stadiona, kjer so s prostovoljnim delom prispevali dva in pol milijona dinarjev. Da bi lahko društvo še bolj razširilo svojo dejavnost, pa bodo morali prej ali slej misliti na zgraditev moderne telovadnice.

Na občnem zboru so za uspešno delo pohvalili vaditeljski zbor ter upravni odbor.

BALINANJE

ORGANIZACIJSKE SPREMEMBE NA PRIMORSKEM

Na Primorskem bodo v kratkem organizacijsko utrdili balinarski šport ter sestavili koledar letošnjih prireditve. Ze ta mesec bo v Sežani ustanovni občni zbor odbora za balinanje za koprski okraj, podoben odbor pa bodo ustanovili tudi v Novi Gorici za goriški okraj.

NAMIZNI TENIS

V SOBOTO IN NEDELJO PROPAGANDNI TURNIR V KOPRU

Namiznoteniška podzveza koprškega okraja bo priredila v soboto in nedeljo (9. in 10. marca) v Kopru propagandni turnir za odprto prvenstvo Kopra. Vabila so poslali vsem društvom na Primorskem, največje zanimanje pa je za nastop Novogoričanov, ki so v zadnjih mesecih zelo napredovali. Na turnirju bodo nastopili moški, ženske, mladinci in mladinke v vseh disciplinah (posamezniki, dvojice in ekipe). V soboto bo začetek ob 17. uri, v nedeljo pa ob 8. Prireditve bo v telovadnici slovenske gimnazije v Kopru.

Za pusta je bilo pri nas v Kopru res veselo. Mislim, da mi boste to radi potrdili, vsi, ki to veste. Vse je šlo v maškare, celo elektrika. Celu uro ni nihče vedel, kod se potika. Niti dežurna snažilka ni mogla dati nobenih verodostojnih informacij. In še to lahko rečem, da so bili redki, ki so zamudili priložnost, da se ga spet enkrat pošteno nakrešejo.

Medtem nam je maloobmejni promet prinesel nekaj novega. Gre za nov izraz, ki se bo, kot kaže, kaj kmalu uveljavil v mesarski praksi. Bom precej povedal. Slučajno sem bil v mesnici, ko je vstopila neka že priletna ženica. Rada bi dobila kilogram mesa. Mesar jo je vljudno vprašal, kakšno želi: za juho, za pečenko itd. Našel je vse po vrsti od najslabšega do najboljšega. Ona pa se je kratko odrezala: »Takšno za Trst!« Tako, vidite, je maloobmejni promet obogatil našo blagovno nomenklaturu v mesarski maloprodaji. Priporočam vsem, ki bi radi dobro meso, da uporabljajo le novi izraz in ne bodo razočarani.

Ni dolgo tega, ko sem imel v precepu naš koprski kino. Zato mi je kar nerodno, da se moram spet ukvarjati z njim. Toda navsezadnje res ne morem prav nič, če imajo tako trdo kožo, da jim ne pri-

dem do živega. Ne samo, da se tista krojaška reklama, ki ima med drugim tudi prelepo geslo: »Vaše zadovoljstvo, naša kvaliteta!« še zmeraj šopiri na platno, celo že zdavnaj pozabljeno veleblagovaničico so spet privlekli od nekod. Čudoviti so tudi prevodi: Put u pristoriju — Pot v pristorioj. Tem res ne morem očitati, da bi se preveč oddaljili od originala. Naravnost očarala pa me je objava domače proizvodnje: »Jutri predvajamo matinejo. Sklopljen program za mladino.« Pri prici sem postal tako radoveden, da sem šel sam pogledat, čeprav že lep čas nisem več mladinec. Spored je popolnoma ustrezal objavi, ki pa je po mojem imela le en »k« preveč v tekstu. Kar sami poskušajte ugotoviti kateri.

Tudi v Trgovskem domu so vam kampiljci. Pred nekaj dnevi se je pri njih oglasila moja Juca, ki bi bila rada kupila nekaj vaz za cvetje. »O, seveda,« so rekli, »prav lahko jih dobite, a vzebi morate tudi toliko umetnega cvetja, kolikor jim po formaciji pripada.« Vezana trgovina je čedna zadeva. O tem smo se prepričali že pred leti. Zato bodo po mojem tudi tiste vaze še dolgo privezane, kjer so. Vsaj toliko časa, dokler se ne bo kdo spomnil in vtaknil tisto cvetje, ki ga nihče ne mara, za klobuk

SAH

PRVENSTVO KOPRA IN IZOLE

Na turnirju za letošnje prvenstvo Kopra so doslej odigrali 10 kol. Zaradi večjega števila odloženih partij pa je položaj na tabeli še nejasen. Trenutno vodi Renko s sedmimi točkami iz desetih partij pred Zavcem, ki ima 6 in pol točke iz sedmih partij, in Habičem s 6 točkami iz sedmih partij. Na naslednjih mestih sta Erjavec s 4 in pol točke iz šestih partij in Srdoč s 4 točkami iz sedmih partij.

Na turnirju za prvenstvo Izole pa so odigrali 3 kola. Udeležba igralcev (16) je doslej največja po osvoboditvi. Po tretjem kolu vodi Cah, Nardin, Marolt in Ražman z dvema točkama. Po točko in pol pa imata Dolinšek in Mihna.

ŠOFERJI — AVTOMEHANIKI POZOR!

Združenje šoferjev in avtomehanicov v Kopru bo priredilo tečaj za kvalificirane in visoko kvalificirane šoferje in avtomehanike od 8. marca do 14. maja 1957.

Tečaj bo v prostorih slovenske gimnazije v Kopru po naslednjem vrstnem redu:

vsak torek od 17. do 21. ure,

vsak petek od 17. do 21. ure

in vsako nedeljo od 8. do 12. ure.

Ker v okraju Koper niso urejene kvalifikacije te stroke, je tečaj obvezen za vse šoferje naslednjih kategorij:

kategorija B — kvalificiran,

kategorija C — vis. kvalificiran

kategorija D — vis. kvalificiran

Prijave sprejemamo po telefonu št. 233.

Ansambel GSP bo uprizoril igro A. Gehrija »Sesto nadstropje«, in sicer:

v petek, 8. marca, v Kopru (izven),
v soboto, 9. marca, v Humu,
v nedeljo, 10. marca, v Medani,
v ponedeljek, 11. marca, v Tolminu,
v torek, 12. marca, v Kobaridu,
v sredo, 13. marca, v Mirnu,
v četrtek, 14. marca, v Novi Gorici,
v petek, 15. marca, v Sempasu,
v soboto, 16. marca, v Prvačini,
v nedeljo, 17. marca, v Vipavi.
Vse predstave bodo ob 20. uri.

Podjetje za snemanje filmov »VIBA-FILM« v Ljubljani izjavlja, da tovarišica Breda Paternost ni poslabšena s strani podjetja za izvrševanje kakršnihkoli poslov pri pripravah za dokumentarno-propagandni film o koprskem okraju. Prosimo vse ustanove in podjetja, da smatrajo njene obiske ali ponudbe kot nepotrebne in brezpredmetne.

Radio KOPER

NEDELJA, 10. marca

8.00 jutranji koledar in objave — 8.10 Kmetijska oddaja — 14.00 Glasba po željah — 15.00 Vesti — 15.10 Za prijetno popoldne — 15.30 Z mikrofonom po Primorskem — Pustne šege na Cerkljanskem.

PONEDELJEK, 11. marca

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Jutranji koledar — 13.30 Vesti in komentar — 13.45 Petnajst minut pone-deljkovih popevk — 14.00 Od melodije do melodije — 14.30 Športni pregled — 14.40 To smo izbrali v naši diskoteki — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Ruske narodne izjave na harmoniki R. Hrovat.

TOREK, 12. marca

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Jutranji koledar — 13.30 Vesti in komentar — 13.45 Torkov operni oder (arije, dueti, zbori) — 14.30 Gospodarska oddaja: Preskrba za elektriko na Koprskem — 14.40 Lahka orkestralna glasba — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Narodne pesmi in plesi iz raznih krajev.

SREDA, 13. marca

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Jutranji koledar — 13.30 Vesti in komentar — 13.45 Ritmi in pevec od tu in tam — 14.40 Od melodije do melodije — 14.30 Kulturno življenje na Primorskem: Muzeji narodne osvoboditve na Primorskem — 14.40 Slovenske narodne pesmi iz Benetije v prireditvi R. Orla poje ljubljanski koprski zbor p. v. M. Škoberneta — 15.25 Petnajst minut češke godbe p. v. Boruta Lesjaka.

ČETRTEK, 14. marca

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Jutranji koledar — 13.30 Vesti in komentar — 13.45 Glasba po željah — 14.30 Igrajo orkestri A. Kostelanetz, G. Melachrinco, C. Shadwell in D. Rose — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Spored domoljubnih pesmi izvajajo razni ansambli.

PETEK, 15. marca

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Jutranji koledar — 13.30 Vesti in komentar — 13.45 Petnajst minut parti-zanskih pesmi — 14.00 Tisoč in en takt... (pisan spored orkestralne in solistične glasbe — 14.30 Beleške radijskega reporterja — 14.40 Vedre melodije — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Venček narodnih izjave ansambel M. Stan-teta.

OBVESTILO

Čitalnica študijske knjižnice v Kopru bo od 5. marca 1957 dalje odprta dnevno od 14. do 19. ure.

MALI OGLAS

BRIVSKO-FRIZERSKI SALON na prometni točki v Kopru prodam zaradi bolezni. Vprašati v Piranu, Bolniški kolovoz 1/II.

OBVESTILO

STANOVANJSKA UPRAVA V KOPRU obvešča vse lastnike, upravitelje in najemnike stanovanj, da vrši kontrolni popis in kategorizacijo stanovanjskih in poslovnih prostorov na območju občine Koper. Glede na to so vse prizadete stranke dolžne tem organom pokazati zadevne prostore, kakor tudi dokumente, ki se nanašajo na najemne razmere teh prostorov in jim nuditi vso pomoč.

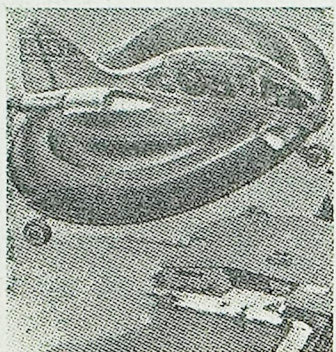
Hkrati apeliramo na manj članske družine, ki zasedajo več sobna stanovanja, da le-ta menjajo za manj sobna, oziroma za stanovanja z manjšo površino, in s tem pripomorejo k ublažitvi stanovanjske krize v Kopru. Interesenti naj se zglašijo na Stanovanjski upravi v Kopru.

vodilnega osebja. Zato pa tudi vse teče kot ura.

Preden sem odšel, sem še okoliškim kmetom povedal, da bi občina mnogo lažje shajala, če bi bili tako pridni pri plačevanju davkov, kot so pri prodaji svojih pridelkov na tržaškem trgu.

Nazaj grede pa sem se ustavil v Izoli. Tam so me takoj pograbili domači peki in mi naročili, naj ne pozabim povedati mlinarjem v Rižani in v Ajdovščini, da imajo v Izoli dovolj vode in da jim je ni treba pošiljati med moko. Naročilo bom prav rad opravil, zlasti še, ker vem, da se jim bom zelo prikupil. Mlinarjem namreč.

Vsem pa lep pozdrav,
vaš Vane

REKORDNA PRODAJA KOLES

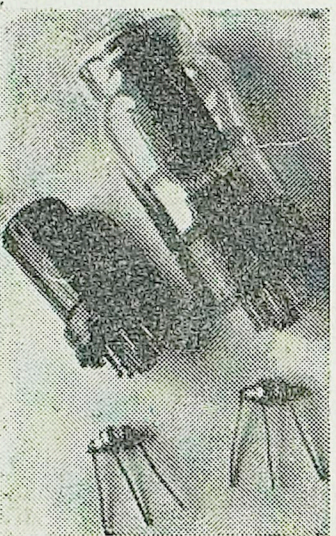
V Franciji, kjer se zmeraj traja bencinska kriza, ki so jo povzročili sueški dogodki, so v januarju zabeležili rekordno prodajo koles. Čeprav ta mesec ni posebno primeren za kolesarjenje, so v tem času prodali v vsej Franciji nad 100 tisoč koles. To je kar 40 tisoč več kot je normalno povprečje prodaje.

ATOMSKA BATERIJA

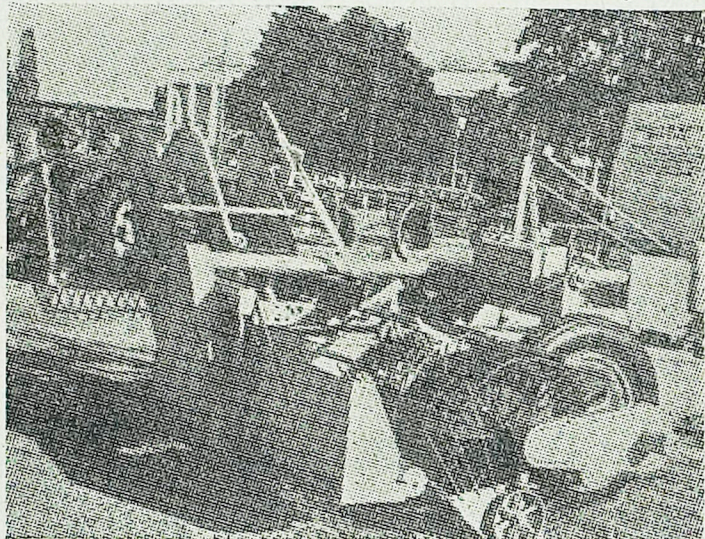
V nuklearnem laboratoriju v Garden Cityju so nedavno izdelali prvo uporabno atomsko baterijo. Namenjena je kot vir energije aparatom za pojačanje sluha, ki jih nosijo gluhi, prav tako pa jo bodo s pridom uporabljali za napajanje majhnih prenosljivih radijskih sprejemnikov. Baterija je izredno majhna in meri v premeru poldrugi centimeter, medtem ko je debela le pet milimetrov. Računajo, da bo lahko dajala električno energijo več mesecev nepretrgoma, seveda le v skromnih količinah.

ORJASKI VAGON

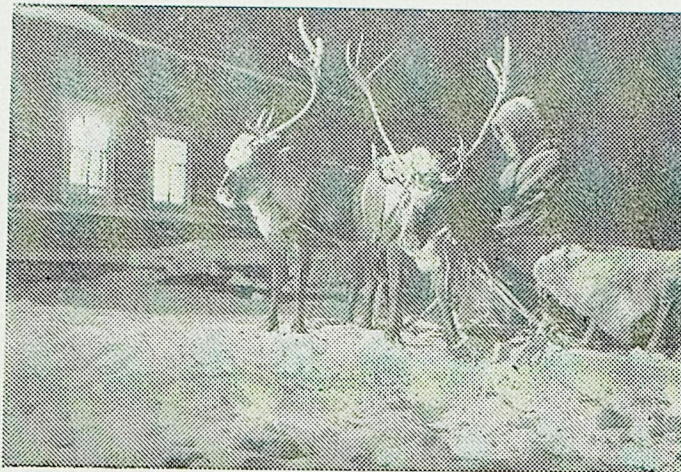
Češka tovarna vagonov Tatra je izdelala vagon z nosilnostjo 150 ton. Namenjen je za prevoz velikih tovorov, ki se ne dajo razstaviti. Vagon ima 16 parov koles. Dolg je 36 metrov in tehta prazen 98 ton.

Izum tranzistorja sodi med najpomembnejša odkritja na področju elektrotehnike in obeta popolnoma nova pota v razvoju te tehnične panoge. Mali, komaj vidni germanijevi kristali bodo zamenjali velike in okorne elektronke in omogočili izdelavo miniaturnih radijskih sprejemnikov. Razen tega so tranzistorji mnogo odpornejši proti pretresom in udarcem in z njimi dosežemo enak učinek ob mnogo manjši potrošnji električne energije. Na sliki vidimo razmerje med tranzistorjem in elektronko enake zmogljivosti.

Med številnimi poljedelskimi stroji, ki jih izdeluje češko-slovaška industrija, je vzbudil zanimanje med kmetijci tudi kombajn za pukanje repe. Stroj repo hkrati obreže in jo nalaga na kupe. Zmogljivost novega stroja je 1 ha v 5 urah. Po njem bodo prav gotovo rada posegla velika posestva, kjer gojijo na prostranih poljih sladkorno repo.

Visoko na severu je poleg psa edina domača žival severni jelen. Ljudem daje meso, obenem pa ga uporabljajo tudi kot vprežno žival za prevoz potnikov in blaga. Kot druge živali, ki živijo v ledenih pokrajinah Arktike, je tudi severni jelen zelo skromen v svojih zahtevah, saj se hrani skoraj izključno le z raznim mahovjem in redkimi poganjki nizkega grmičevja, ki raste na robu tundre.

Sto milijonov telefonskih naročnikov

Po statističnih podatkih neke velike ameriške telegrafске agencije je na vsem svetu že nad sto milijonov telefonskih aparatov. V to število pa še niso všteti aparati, ki so vezani na tako imenovane hišne centrale. Če pa k temu številu prištejemo še hišne centrale oziroma aparate, potem je število še mnogo večje. Sa-

mo lani se je število telefonskih naročnikov povečalo za 6 in pol milijona.

PNEVMATICNI PODPLATI

Neki francoski izumitelj je izdelal gumijaste podplate, ki jih napihne kot kolesa pri biciklu ali avtomobilu. Podplati niso del čevlja in jih torej po potrebi lahko snamemo, menjamo ali zakrpamo. Tako imamo lahko za več parov čevljev iste podplate. Po trditvi izumitelja je hoja z novimi podplati neprimerno ugodnejša in manj utrudljiva. Naj bo kakorkoli, čevljarjem novo obujalo najbrž ne bo preveč po volji.

ELEKTRONSKI PROMETNIK

V Filadelfiji, ki je po velikosti tretje mesto v ZDA, nameravajo zamenjati prometnike z elektronskimi aparati. Te naprave bodo namestili na vseh križiščih, kjer bodo usmerjale avtomatično ves promet. Elektronski prometniki bodo imeli svoje izvidnike na raznih krajih mesta in ti jim bodo sporočali potrebne podatke. Sedyda bodo tudi izvidniki mehanični. Vsi ti aparati bodo opravljali delo prometnikov dvakrat hitreje kot sedanji živi prometniki in tudi mnogo bolj natančno.

LEDENE GORE ZAJELE LADJO

Japonsko ladjo Sojo, s katero je pred nekaj meseci odplula znanstvena odprava na Severno ledeno morje, so stisnile ledene gore in jo popolnoma blokiral. Vsi znanstveniki in člani posadke so se rešili na neko drugo ladjo, medtem ko Sojo potiskajo ledeni skladi vse bolj in bolj na sever. Kaže, da ni nobene upanja, da bi ladjo rešili.

SPET HUDA LETALSKA NESREČA

Ameriško transportno letalo, ki je vzletelo iz Tokija, namenjeno v Južno Korejo, je med poletom treščilo na neki otok in se razbilo. V letalu je bilo 149 potnikov, v glavnem vojakov, ki so se vračali z dopusta v svoje enote. Katastrofa je zahtevala več smrtnih žrtev in 50 ranjenih, medtem ko še ne vedo ničesar o usodi dvajsetih potnikov.

Na neki farmi na Švedskem se je pred kratkim izlegla račka s štirimi nogami. Podobni pojavi sicer niso niti toliko redki, toda navadno takšni spački takoj poginejo, ker imajo tudi druge telesne hibe. Ta račka pa je drugače popolnoma zdrava in se normalno razvija. Njen lastnik namerava celo poskušati, da jo bo vzredil v račjega rekorderja, saj bi morala biti sprčo svojih štirih nog najhitrejša rasa na svetu.

PETNAJST NOVIH MEST

Lani se je na zemljevidu Sovjetske zveze pojavilo kar 15 novih mest. Gre predvsem za mesta, ki so nastala okrog novih rudnikov in industrijskih središč. Seveda se niso rodila kar čez noč, vendar so mnoga med njimi, ki zanje še pred nekaj leti ni nihče vedel, saj so bila le majhna naselja ali pa jih sploh še nikjer ni bilo. Med novimi mesti štejejo nekatera že več deset tisoč prebivalcev.

NOVE PLASTIČNE SNOVI

Inštitut za raziskovanje plastičnih snovi v Moskvi je objavil sporočilo o izumu dveh novih umetnih mas, ki so ju imenovali staklovoknit in staklotekstolit. Obema obetajo veliko prihodnost zaradi njunih dobrih lastnosti. Sta namreč dvakrat lažji od aluminija in obenem vsaj tako trdni in odporni kot jeklo. Menijo, da so kakor nalašč za izdelavo montažnih plošč, za strehe in podobna gradbena dela. Hkrati poročajo tudi o novi plastični snovi, ki je dvajsetkrat lažja od vode.

ERNEST HEMINGWAY:

Slovo od orožja

43

POSLOVENIL RADO BORDON

»Zares si čudovita.«

»Ne, nisem. Toda ne smeš se vznemirjati, dragi. Potrudila se bom, da ti ne bom povzročala težav. Vem, da sem ti zdaj povzročila skrb. Toda mar nisem bila vse do slej dobro dekle? Saj nisi niti slutil tega, kajne?«

»Ne.«

»Vselej bo tako. Ti se pač nikakor ne smeš vznemirjati. Vidim, da si v skrbeh. Kar nehaj s tem! Kar takoj nehaj! Bi kaj popil, dragi? Vem, da postaneš vselej dobre volje, če kaj popiješ.«

»Ne. Saj sem dobre volje. In ti si zares čudovita.«

»Ne, saj ni res. Toda storila bom vse, da bi bila s teboj, če se boš odločil, da nekam pojdeva. V oktobru je menda zares lepo. Čudovito bo nama, dragi, in ko boš na fronti, ti bom vsak dan pisala.«

»Kje pa boš ti?«

»Ne vem še. Vsekakor nekje, kjer bo čudovito. Se bom že za vse pobrigala.«

Nekaj časa sva bila tiho in brez besed. Catherine je sedela na postelji in jaz sem jo gledal, toda nisva se dotaknila. Bila sva narazen kakor tedaj, kadar nekdo stopi v sobo in si ljudje prizadevajo, da bi ohranili samozavesten videz. Stegnila je roko in prijala mojo.

»Saj nisi jezen, dragi, kajne?«

»Ne.«

»In se ne počutiš, kakor da bi bil ujet?«

»Morda nekoliko. Toda ujet od tebe.«

»Nisem mislila tako. Nikar se ne delaj neumnega. Mislija sem, ujet na sploh.«

»Ljudje se zmeraj počutimo biološko ujeti.«

Bila je precej časa odsotna v mislih, ne da bi se bila premaknila ali umaknila svojo roko.

»Zmeraj ni lepa beseda.«

»Oprost mi.«

»Že prav. Toda, da veš: nikoli nisem imela otroka in nikoli nisem nikogar ljubila. Poskušala sem vselej biti takšna, kakršno si si me želel, ti pa potem izustiš, zmeraj.«

»Najrajši bi si pregriznil jezik,« sem rekel.

»Oh, dragi!« je rekla, kakor bi se bila vrnila od nekod daleč. »Ne smeš biti jezen name.« Spet sva bila skupaj in najine samozavesti ni bilo več. »Midva sva zares eno in med nama ne sme biti, da se zavestno ne bi hotela razumeti.«

»Tega ne bova počela.«

»Toda ljudje to počno. Ljubijo se in zavestno nočejo razumeti drug drugega. In potem se prepirajo in nenadoma niso več eno.«

»Midva se ne bova prepirala.«

»Ne smeva se. Zakaj samo midva sva, na svetu pa so vsi drugi. Če bi prišlo med naju kar koli, naju ne bi bilo več in naju bi uničili.«

»Ne bodo naju uničili,« sem rekel. »Zakaj ti si silno pogumna. Pogumnim pa se nikoli nič ne zgodi.«

»Pač pa tudi oni umrejo.«

»Toda samo enkrat.«

»Ne vem. Kdo je to rekel?«

»Bojazljivec umre tisočkrat, pogumni pa samo enkrat.«

»Prav zares. Kdo je to rekel?«

»Ne vem.«

»Najbrž kak bojazljivec,« je rekla. »Nekdo, ki je marsikaj vedel o bojazljivcih, a ničesar o pogumnih. Junak morda umre dva tisočkrat, če je pameten. Samo da o tem ne govori.«

»Ne vem. Težko je vedeti, kaj se dogaja v glavi hrabrega človeka.«

»Da. Prav zato je še naprej hraber.«

»Ti si prava avtoriteta.«

»Prav imaš, dragi. Saj sem si to tudi zaslužila.«

»Pogumna si.«

»Ne,« je rekla. »Toda rada bi bila.«

»Jaz pa nisem,« sem dejal. »Vem, koliko veljam. Imel sem dovolj priložnosti, da se prepričam o tem. Sem pač kot igralec baseballa, ki tolče do dve sto trideset in ve, da čez to ne more.«

»Kakšen igralec baseballa pa je to, ki tolče do dve sto trideset? To je slišati prav presenetljivo.«

»Prav nič. To lahko doseže v baseballu vsak povprečen igralec.«

»Toda to je vendarle dober igralec,« me je dražila.

»Zdi se mi, da sva oba domišljava,« sem rekel. »Toda ti si hrabra.«

»Nisem. Vendar upam, da bom.«

»Oba sva pogumna,« sem dejal. »Če pa kaj popijem, sem sploh zelo hraber.«

»Prav čudovita sva,« je rekla Catherine. Stopila je k omari ter prinesla konjak in kozarec. »Napravi požirek, dragi,« je rekla. »Bil si silno dober.«

»Prav zares mi ni do pijače.«

»Samo kozarček.«

»Prav.«

Nalil sem konjaka v veliki kozarec do tretjine in spil. »To je bilo pa kar precej,« je rekla. »Vem, da je konjak za junake. Toda ne smeš pretiravati.«

»Kje bova živela po vojni?«

Najbrž v kakem zavetišču za starčke,« je rekla. »Pred tremi leti sem prav otroče mislila, da se bo vojna končala pred božičem. Toda zdaj menim, da bo najin sin postal še polkovnik.«

»Morda bo postal general.«

»Če gre za stoletno vojno, bo lahko preizkusil oba čina.«

»Ne bi tudi ti srknila požirek?«

»Ne. Tebe, dragi, napravi to vselej srečnega, meni pa se samo začne vrteti v glavi.«

»Kaj nisi nikoli pila konjaka?«

»Ne, dragi. Jaz sem hudó staromodna žena.«

Stegnili sem roko k tlom, dvignil steklenico in si vnovič nalil kozarec.

»Bolje bo, če pojdem pogledat tvoje tovariše,« je rekla Catherine. »Morda boš bral časnike, dokler se ne vrnem.«

»Moraš iti?«